NARODNA IN ŠTUDIJSKA
KNJIŽNICA
VIA GEPTA 9
TRIESTE F5

Izhaja
Cena izhaja
Posamezna
Poletna
Uprava:
Dopisi se dostavljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi in slike se ne vračajo. — Oglasi: v širokosti enega stolpca za vsak milimeter 30 lir. Oglasi se plačajo vnaprej.
POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI - SPED. IN ABBONAM. POST.

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE T.O.

"Zahtevamo, da se v vseh deželah uničijo zaloge atomskega orožja."

Podpiši Dunajski apel!

OBNOVLJENA IZDAJA LETO VII. ŠTEV. 14 (340) — TRST - SOBOTA, 2. APRILA 1955 — CENA 20 LIR

Po 6 mesecih

V torek poteče pol leta od podpisa Londonskega sporazuma, s katerim so brez pristanka in proti volji tržaškega prebivalstva razkosali Svobodno tržaško ozemlje ter ga razdelili med Italijo in Jugoslavijo.

Vsi se še prav dobro spominjamo, kako so si jugoslovanski in italijanski vladni krogi tedaj prizadevali, da bi s podpisovanjem Memoranduma in sporazumov prilog, zlasti Posebnega statuta in Deklaracije o človekovih pravicah, prikazovali londonski dogovor v najlepši luči in ga na ta način skušali opraviti sprejemljivega tudi za prizadeto prebivalstvo. Z obeh strani so dokazovali, da pomeni ta sporazum velik korak naprej ne samo v zbližanju med sema sosedama, marveč tudi v priznanju demokratičnih, naših in drugih pravic prebivalstvu razkosanega Ozemlja. Temu poveličevanju so se pridruževali tudi tukajšnji pristaši obeh vlad. Tako je na pr. «Primorski dnevnik» v izlivu navdušenja — ne vemo, ali je bilo zanešenjaško ali pa farisejsko — skušal dokazati, da smo imeli Slovenci v Trstu toliko služb na razpolago, da ne bomo imeli zanje niti dovolj ljudi.

Toda treznejši ljudje, posebno med onih struj, ki so načelno nasprotovale razkosanju, so se že od vsega početka zavedali, da bo treba vsako pravico, zagotovljeno v listinah sporazuma, priboriti z enotno in vztrajno borbo vseh Slovencev in z mnogo podporo italijanskih demokratičnih sil. In dejstva dokazujejo, da so imeli prav.

V šestih mesecih po objavi sporazuma in po petih mesecih vsekodonečih a, žal, praznih obljub ministrskega predsednika Scelbe, da «bodo Slovenci dobili še več, kot jim zagotavlja Posebni statut», nismo Slovenci dobili niti ene nove pravice, ki nam jih zagotavljajo Memorandum in priloge. Nič ne bi bilo ukrenjenega za dvojezične napise na cestah in javnih uradih, nič za namestitev potrebnega števila slovenskih funkcionarjev, nameščencev in delavcev v javnih uradih, nič za ureditev slovenskih šol, nič za ureditev pokojnin invalidom, sirotam in vdovam NOB, nič za pomoč našemu kulturnemu in prosvetnemu udejstvovanju.

Nasprotno smo v teh šestih mesecih dobili mnogo prijemljivih dokazov, da odgovorni činitelji niso voljni sami od sebe izvesti določb londonskega sporazuma. Najjasnejši dokaz je že samo dejstvo, da vladni generalni komisar za Tržaško ozemlje še do danes ni smatral za potrebno, da objavi listine sporazuma v tukajšnjem uradnem listu, da bi tako dobile zakonsko veljavo na Tržaškem ozemlju. Še več. Vse bolj se množe razni ukrepi oblasti proti Slovencem in njihovim osnovnim koristim: razlašča se zemlja slovenskih kmetov, z umetnim množičnim naseljevanjem istrskih beguncev se nasilno spreminja slovenski značaj naših vasi, z raznimi šikanami se ovira slovenska kulturno-prosvetna dejavnost, nočejo pretvoriti slovenskih nadaljevalnih tečajev v strokovne šole, kot predvideva sporazum.

Nič boljše ni z demokratičnimi pravicami državljanov. Gro- ba omejevanja javnih zborovanj, propagande proti vojni in atomskemu orožju, prepoved javnega zbiranja podpisov za Dunajski apel, zastrahovalna zaslišavanja demokratov, omejevanje sindikalnih svobočin v tovarnah in drugi protidemokratični ukrepi so na dnevnem redu. Dočim se demokracijom kratijo najosnovnejše pravice, priznane v Deklaraciji o človeških pravicah, pa fašisti vse bolj poživljajo svojo delavnost in izvajajo provokacije. Šovinizem se je zaradi popustljivosti odgovornih razbohotil in danes že visoki javni funkcionarji pozivajo Italijane v protislovensko fronto.

Temu nedemokratičnemu stanju se pridružuje obupen gospodarski položaj, ki težko prizadeva vse sloje od delavca, kmeta, uradnika, obrtnika pa do trgovca in industrijca. Iz dneva v dan narašča brezposelnost in beda, na tisoče delovnih ljudi se je že izselilo, še več pa jih čaka na emigracijo; toda izgledov na skorajšnje temeljito gospodarsko izboljšanje ni videti.

Težko je dobiti danes na Tržaškem domačina, prav gotovo pa ne Slovenca, ki ne bi bil na ta ali oni način prizadet po sedanjem stanju. Že samo to dejstvo dovolj jasno dokazuje, da je borba za temeljito spremembo dosedanjega stanja ne samo mogoča, marveč tudi nujna. Iz tega pa tudi izhaja, da je mogoče v teh borbah za posamezne zahteve ustvariti široko enotnost prizadetih skupin in slojev.

Mi Slovenci se moramo še prav posebno zavedati — kar nam dovolj zgovorno izpričuje rezultat prvih šestih mesecev — da ne bomo dosegli nobene pravice iz Posebnega statuta, če se ne bomo znali povezati v trdno in borbeno skupno fronto ter se odločno začeli boriti za to, kar nam pritiče. Danes so vse skupine, vsak posameznik, vsa slovenska skupnost postavljeni pred izbiro: ali začnemo takoj odločno in strnjeno borbo ali pa bomo z oklevanjem in popuščanjem dovolili, da se ustali dosedanje stanje preziranja naših priznanih pravic, ter se koncem koncev prepustili na milost in nemilost onih, ki do danes niso pokazali nobene volje izpolniti sprejete obveznosti do narodne manjšine.

Vedeti pa moramo, da v zadnjem primeru ne bi ostalo pri dosedanjem, marveč, da bi se stanje zaradi naše popustljivosti neprestano slabšalo, da bi nam postopoma odvzeli še te pravice, ki jih danes še uživamo. S tem pa bi opogumili šoviniste in fašiste ter jim omogočili izvedbo njihovih načrtov, da v kratkem času z nasiljem izbrišejo slovensko ime in naš jezik na Tržaškem.

Podajmo se v to pravično borbo za naše pravice in narodni obstoj v zavesti, da nas bodo pri tem podpirale italijanske delovne množice in jugoslovanski narodi. Vedimo, da gre vsakršno odlašanje le v našo škodo!

S. B.

PLEBISCIT ZA DUNAJSKI APEL SE NAGLO ŠIRI PO VSEM SVETU

DRŽAVNIKI, KULTURNIKI IN ZNASTVENIKI podpisujejo za uničenje atomskega orožja

Z aprilom so začeli podpisno akcijo tudi v Sovjetski zvezi - Armenska cerkev poziva vernike, naj podprejo to mirovno akcijo - V Albaniji že 692.000 podpisov - Tržaška policija zaplenila napis proti atomski vojni

Apel svetovnega sveta miru, ki v tako jasnih besedah izraža gorečo željo vseh narodov sveta, da bi se enkrat za vselej uničila strahotna atomska in vodikova orožja in bi tako izginil strah, ki danes muči človeštvo, prodira vedno bolj v vse dežele in številčo podpisov z vsakim dnem narašča. Nanj ne pristajajo samo preprosti ljudje, ki jim je drago lastno in svojcev življenje, marveč tudi vsi pošteni državniki, znanstveniki in vplivne osebnosti, ki se še bolj zavedajo grozeče nevarnosti.

V Braziliji se je kampanja za nabiranje podpisov začela 13. marca in prvi so podpisali kulturni možje, vojaške osebnosti, industrijci in pisatelji raznih političnih in verskih prepričanj, ki so obenem pozvali ves brazilski narod, naj stori isto. Med prvimi podpisniki sta dva senatorja, 44 poslancev, 20 pisateljev in pesnikov, 8 industrijcev in veleposestnikov, 2 maršala, 8 generalov in en admiral. Tej tako pomembni otvoritvi kampanje se je začel ves brazilski narod množično odzivati. Tudi argentinski akademik, nosilec Nobelove nagrade in slaven fiziolog Bernard Houssay se je izrekel za prepoved jedrnega orožja in za splošno razorožitev, kar predstavlja glavni pogoj za zagotovitev miru.

Tudi v vseh ostalih deželah sveta se kampanja vedno bolj razvija. V mali Albaniji je podpisalo Apel že 692.000 oseb, dočim so v Italiji dosegli že preko 3 milijone 800.000 podpisov. Tu je podpisalo Dunajski poziv že nešteto občinskih in pokrajinskih svetov, sestavljenih iz pripadnikov vseh strank, ter mnogo uglednih osebnosti. Značilen je primer prof. Businea, ravnatelja radiološke klinike na univerzi v Cagliari, ki je razen tega, da je sam podpisal, pozval tudi vse zdravnike pokrajine, naj javno osvetljujejo vse strahotne učinke jedrnih eksplozij, da bi jih ljudstvo spoznalo in se borilo priti tej nevarnosti. In to je šele začetek. Za jutri, 3. aprila napovedujejo velik dan miru po vsej Italiji. Na ta dan se bodo vršila nešteta zborovanja, konference in manifestacije, dočim bo stotine nabiralcev podpisov obiskalo vsa mesta in najoddaljenejše vasi ter tako priredilo pravi plebiscit za Dunajski apel.

V Sovjetski zvezi se je začelo zbiranje podpisov s 1. aprilom, toda že mesec prej so se vršile velike priprave. Izvršni odbor Zveze društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca je za to priliko izdal poziv, v katerem ugotavlja, da je uporaba atomskega orožja proti tradicionalnim človečanskim načelom Rdečega križa, ki ima nalogo lajšati in preprečiti trpljenje človeka in ga ščititi pred uničenjem. Odbor poziva člane obeh ustanov v vseh deželah ter vse poštene ljudi, ki nočejo smrti milijonov mož, žena, starcev in otrok, naj podprejo Dunajski apel za uničenje jedrnega orožja v vseh deželah. Grožnjo atomske vojne je treba odstraniti z združenimi napori vseh, ki jim je pri srcu mir.

Tudi Vrhovni svet armenske cerkve je izdal poziv vsem vernikom, naj podprejo kampanjo za mir, da se doseže dan, ko bodo vsi narodi zaživeli v miru in bodo lahko objavili veliko in krasno novico: Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje.

Pri nas v Trstu se kljub prepovedi javnega pobiranja podpisov vedno bolj razvija podpisna kampanja v sedežih demokratičnih organizacij, pristašev Partizanov miru. Čeprav je vsem jasno razpoloženje našega ljudstva, ki noče vojne, še manj pa atomske vojne, oblasti še vedno skušajo preprečiti, da bi se izvedelo to, kar vsak že ve. V nedeljo sta dva mladinca iz društva pri Magdaleni nosila tablo z napisom proti atomskemu orožju, ki je imel biti izpostavljen na zborovanju miru v Kinu ob morju. Pri Sv. Jakobu ju je pa policija, mobilizirana kot za lov na nevarne zločince, ustavila zaplenila s silo tablo in enega mladinca aretirala. Sele na posredovanje poslanca Velia Spana in članov Tržaškega odbora miru je bil mladinec okrog 14. ure izpuščen iz Coronea. To postopanje je dokaj čudno. Saj vendar atomska nevarnost ni nobena skrivnost, saj so celo po radiu večkrat prisiljeni o tem govoriti in vse človeštvo ve, kaj ga čaka, če samo ne prepreči množičnega uničenja z atomskim orožjem. In tega se zaveda tudi naše ljudstvo. V nedeljo je bilo na zborovanju miru najavljeno, da je bilo naštetih že mnogo preko 38.000 podpisov toda v tem tednu je Odbor miru prejel stotine novih podpisov, posebno od Sv. Jakoba, Kolonkovca, Rocola in drugih krajev, dočim je Prosek-Kontovel poslal prvih 280 podpisov in se ostale vasi naglo približujejo 100 odstotnemu plebiscitu.

V našem listu se nam je vrinila neljuba tiskarska pomota. Resnici na ljubo objavljamo, da so v Prebenegu nabrali 120 podpisov in ne 200, kot je bilo zadnjič napisano.

Bevan ostane v stranki

LONDON Vodstvo laburistične stranke je moralo zaradi nasprotovanja baze potrditi, da Bevan lahko ostane v stranki. Izreklo mu je le ukor. Bevan je poudaril, da ima pravico do kritike, katere se bo vedno poslužil. Dejansko je ta ukrep najboljše zrcalo hudega Attleejevega poraza.

Pod pokroviteljstvom Odbora mater in vdov padlih v NOB

bo jutri, v nedeljo ob 15. uri na Opčinah

Spominska svečanost

ob 11. obletnici ustrelitve 71 talcev

Ker je kvestura prepovedala sprevod, je zbirališče ob 15. uri na kraju ustrelitve, kjer bodo položeni venci in bosta govorila

Marija Bernetič

in

Alessandro Destradi

Počastimo s svojo prisotnostjo spomin padlih žrtev in s tem manifestirajmo svojo enotnost proti fašizmu in vojni, za svobodo in mir!

GOSPODARSKI SPORAZUMI MED JUGOSLAVIJO IN ITALIJO

Za 4,3 milijarde izmenjav med Tržaškim ozemljem in cono B

V četrtek dopoldne sta član jugoslovanskega izvršnega sveta Osman Karabegović in italijanski minister za zunanjo trgovino Martinelli podpisala v Rimu osem sporazumov gospodarskega značaja. Poleg trgovinske pogodbe in sporazuma o načinu plačevanja so bili podpisani še sledeči sporazumi: sporazum o gospodarskem in tehničnem sodelovanju, sporazum o pomorski plovbi, sporazum o letalskem prometu, sporazum o avtobusnem in avtomobilskem prometu ter dva sporazuma o regionalnem trgovinskem prometu.

Ti sporazumi so zelo pomembni za nadaljnji razvoj in poglobitev gospodarskih odnošajev med Jugoslavijo in Italijo; saj urejujejo vsa najvažnejša vprašanja, ki doslej niso bila rešena, razen vprašanja o ribolovu. To slednje pa bo tudi v kratkem prišlo na vrsto, in sicer se bodo čez kakih 15 dni sestali v Beogradu jugoslovanski in italijanski strokovnjaki, ko bodo proučili podrobnosti tega problema ter skušali doseči obojestransko zadovoljiv sporazum.

Za nas tržaške, goriške, beneške in kanalske Slovence kakor tudi za italijansko prebivalstvo teh pokrajin pa sta zelo velikega pomena oba regionalna sporazuma, ki bosta urejevalna drobno obmejno blagovno izmenjavo. Prvi sporazum predvideva za 4,3 milijarde obojestranskega prometa ter bo veljal na eni strani za Tržaško ozemlje na drugi strani pa za koprski, bujski in sežanski okraj. Drugi sporazum s skupno zamenjavo v vrednosti 2 milijard lir v obeh smereh pa se nanaša na goriško in videmsko pokrajino na italijanski ter goriški in tolminski okraj na jugoslovanski strani. Po teh dveh sporazumih bo mogoče izmenjavati med prizadetimi pokrajinami le blago, ki se v njih prideluje; na ta način bosta ta dva sporazuma v znatno pomoč in vzpodbudo gospodarstvu obmejnih krajev in bosta vsaj deloma olajšala težko gospodarsko stanje, ki vlada na Tržaškem in Goriškem.

Na svoji poti v Rim se je Karabegović s spremstvom ustavil v Trstu, kjer je imel tiskovno konferenco. Na konferenci je njegov spremljevalec Barbalić pojasnil, da se jugoslovanska zvezna trgovska zbornica zavzema za ustanovitev mešane jugoslovansko-italijanske trgovinske zbornice v Trstu, ki bi pripomogla k povečanju trgovinskega prometa med obema državama.

Po vesteh iz Beograda se bo v ponedeljek pričela na Dunaju konferenca predstavnikov železniških uprav Jugoslavije, Italije, Avstrije in Madžarske. Na tej konferenci, ki bo predvidoma trajala cel teden, bodo razpravljali o madžarskem tranzitu preko Jugoslavije v Trst.

Največja elektrarna v Jugoslaviji otvorjena

Zgodovinski 27. marec — dan upora jugoslovanskih narodov proti osi Rim-Berlin — je bil v Jablanici proslavljen na posebno svečan način — začela sta obratovati prva dva agregata hidroelektrarne v Jablanici, ki predstavlja prvo etapo velikana na Neretvi. Ta objekt je danes po zmogljivosti največja hidroelektrarna v Jugoslaviji in spada med deset največjih hidroelektrarn v Evropi. V svoji skupni proizvodnji, ko bo delala s šestimi agregati, bo dajala samo ta elektrarna toliko električne energije, kot so jo dajale vse predvojne hidroelektrarne v Jugoslaviji.

NOVI DELHI — V drugi polovici aprila se bo vršila v Bandungu (Indonezija) afriško-azijska konferenca, ki se je bodo udeležili predstavniki 29 dežel, med katerimi tudi LR Kitajska,, LR Koreja, LR Vietnam, ZSSR. LR Kitajsko bo na konferenci zastopal Cu En Lai, Vitnam pa Ho Si Min.

V Dolini je dovolj učencev za otvoritev industrijske šole

Jalovi izgovori Palamarove prepovedi

Zadnjič smo objavili vest, da se je izvršila ponovna krivica nad našim šolstvom s prepovedjo dr. Palamare, da bi se spremenil industrijski strokovni tečaj v Dolini v industrijsko šolo, kot je predvideno v Posebnem statutu (priloga: seznam šol). Upravičeno smo zaskrbljeni zaradi stališča dr. Palamare, ker nam izpričuje nenaklonjenost oblasti, da se začne izvajati Posebni statut.

V odgovor na pismo dolinskega županstva, naj se odpre v Dolini industrijska šola, vladni komisar med drugim navaja, češ da je za ustanovitev strokovnih šol potrebno zadostno število učencev ter primerni prostori. Vsega tega pa po mnenju komisarja v Dolini ni. Njegovi argumenti pa ne drže. Otrok je vpisanih v Dolini 89. Dvanajst izmed teh je sicer v teku leta zapustilo šolo, ker so dopolnili 14. leto. Toda upoštevati je treba, da se isto dogaja v vseh industrijskih šolah ter da bi z novim šolskim letom vstopili še učenci, ki obiskujejo sedaj peti razred osnovnih šol. Kljub izstopu dvanajstih učencev šteje tretji razred 21 otrok, to je število, ki popolnoma zadošča za en razred.

Praktično je učni program tretjega razreda industrijskega strokovnega tečaja enak programu industrijske šole v Rojanu ter morajo učenci polagati izpite v tej šoli ako hočejo prejeti spričevalo o obisku tretjega razreda. Da je pouk v Dolini kvalitetno na potrebni višini, izpričuje dejstvo, da so preteklo šolsko leto vsi pčenci napravili izpite, ki so jih polagali pred komisijo v Rojanu.

Glede prostorov, o katerih trdi pismo vladnega komisarja, da niso zadostni, se lahko vsakdo prepriča, da noben industrijski strokovni tečaj nima boljših. Šola razpolaga namreč za svoje štiri oddelke (I. A moški, I. B ženski, II. mešani, III mešani) s tremi zračnimi in velikimi učilnicami; eno od teh ima na razpolago le do 11.30, ker služi tudi za jedilnico, dalje ima veliko mizarsko in mehanično delavnico, (mizarska delavnica razpolaga s 4 mizarskimi mizami, vsaka izmed katerih ima po štiri delovna mesta, mehanična pa 20 delovnih mest), kuhinjo, pisarno in zbornico za profesorje. Pač pa tečaju primanjkujejo razna učila in oprema za delavnice; slednjo pa bi morale preskrbeti šolske oblasti, ko bi se ustanovila redna šola.

Upoštevajoč torej vsa ta dejstva, je odgovor generalnega komisarja v Trstu še tem bolj nezaslišan.

Poleg navedenega, nam je znano, da so bili v zadnjih časih italijanski strokovni tečaji na Tržaškem že spremenjeni v odgovarjajoče strokovne šole, kar nam izpričuje, da se izvajajo diskriminacije na škodo slovenskega šolstva. Na tem mestu je potrebna ugotovitev načelnega značaja: iz dosedanje prakse oblasti izhaja, da ne kažejo nobene volje uveljaviti Posebni statut pač pa naprej dopuščati krivice in zapostavljanja Slovencev.

Zato je nujno, da stopi vsa tukajšnja slovenska javnost v obrambo svojih pravic in da zahteva izvajanje Posebnega statuta.

JELKA GERBEC

Atentat v Emiliji delo provokatorja

REGGIO EMILIA — Neznanec je v nedeljo zvečer s puško streljal v kraju Colombaia proti skupini demokristjanov, ki se je zadrževala v neki gostilni. Zaradi streljanja sta bila ubita dva človeka, druga dva pa težko ranjena. Policija preiskuje. Vsi reakcionarni listi skušajo zvaliti odgovornost za ta zločin na komuniste in socialiste, medtem ko je prav dobro znano, da se socialisti in komunisti ne poslužujejo terorističnih metod. Zločin je prav gotovo delo blazneža ali pa morda celo človeka, ki je hotel namerno naprtiti odgovornost levičarskim silam.

DC paktira s fašisti

PALERMO — Demokristjani so s pomočjo fašistov in monarhistov odbili zahtevo liberalcev republikancev in socialdemokratov po revidiranju sicilskega volilnega zakona. S tem so demokristjani poteptali celo dogovore s svojimi zavezniki in tako dokazali, da hočejo na prihodnjih deželnih volitvah v Siciliji korakati ramo ob rami s fašisti in monarhisti.

Nenni potrjuje enotnost s KPI

TORINO — V četrtek se je začel v Torinu 31. kongres Italijanske socialistične stranke, ob prisotnosti številnih delegatov, gostov in časnikarjev.

Glavno poročilo je imel tov. Pietro Nenni, ki je zahteval novo politiko svobode in socialnih reform in posebno izjavil, da je akcijska enotnost s KPI neuničljiva.

Uspeh žoltih sindikatov pod pritiskom industrijcev

TURIN — V ponedeljek so se vršile v tovarnah avtomobilov FIAT volitve za nove tovarniške odbore. Že mesece je trajala ofenziva gospodarjev na delavce zato, da ne bi volili listo CGIL in da bi izbrali liste razbijaških sindikatov CISL in UIL. Zaradi velikanskega pritiska in gospodarskega izsiljevanja je lista CGIL izgubila 14.000 od 32.000 lanskoletnih glasov. Vsled teh nedemokratičnih volitev vlada v Turinu in po vsej Italiji velikansko ogorčenje.

ALI BODO ZAHODNIKI KONČNO PRISTALI NA SOVJETSKE PREDLOGE?

Z.S.S.R. si vztrajno prizadeva za sestanek predstavnikov štirih

Ko mu je Bulganin pritrdilno odgovoril na njegov predlog, se Eisenhower zopet izmika Raab odpotuje 11. aprila v Moskvo - Zahodne države odbile sovjetski načrt za razorožitev

Prejšnji teden je predsednik ZDA Eisenhower izjavil, da ne bi bil nasproten sestanku med predstavniki velesil. Predsednik sovjetske vlade Bulganin pa je v soboto dejal dopisniku «Tasse», da je Sovjetska zveza vedno pripravljena na sestanek velesil na najvišji stopnji in da je to že sama neštetokrat predlagala. Prav posebno bi bila Sovjetska zveza vesela — je rekel Bulganin — da bi se predstavniki velesil sestali za ureditev avstrijskega vprašanja.

Izjave Bulganina so imele širok odmev v svetu, še prav posebno, ker so bile direkten pristanek na Eisenhowerjev predlog. Toda po besedah Bulganina so skušali voditelji ZDA napraviti korak nazaj, da ne bi bili prisiljeni uresničiti svoje lastne predloge. Kljub temu je tudi francoski ministrski predsednik Faure dal razumeti, da je Francija živo zainteresirana na sestanku velikih in da bi bilo zato potrebno začeti konkretne priprave za sestanek.

V Angliji sta Eden in Churchill podala dve različni izjavi. Eden je v spodnji zbornici rekel, da bi bilo treba začeti priprave na nižji stopnji, ki bi lahko privedle do sestanka štirih zunanjih ministrov in morda tudi ministrskih predsednikov. Churchill pa je dan pozneje v odgovoru na interpelacijo nekega laburističnega poslanca dejal, da je za sestanek štirih na najvišji stopnji. V torek je Eisenhower na svoji običajni tiskovni konferenci indirektno polemiziral s Churchillom, ker je dal razumeti, da za ZDA ni čas še ugoden za sestanek.

Največje pozitivne odmeve je prav gotovo vzbudila sovjetska ponudba po ureditvi avstrijskega vprašanja, ki izhaja iz razgovorov med Molotovom in avstrijskim poslanikom v Moskvi Bischoffom. Je že določeno, da bo avstrijski kancler Raab odpotoval 11. aprila v Moskvo, kjer se bo razgovarjal o možnosti ureditve vprašanja njegove države. Amerikanci niso navdušeni nad tem potovanjem in so v neštetih izjavah dali razumeti, da se Raab ne sme obvezati s Sovjetsko zvezo. Zahodni listi pa pišejo, da je nemogoče vojaško izprazniti Avstrijo, ker bi to pomenilo napraviti korak nazaj v «obrambnem sistemu» proti Vzhodu.

Na vsak način je dejstvo, da se v tem poslednjem času toliko govori o možnosti sestanka velesil, zelo pozitivno. Zahodniki bodo morali pod pritiskom svojega lastnega javnega mnenja pristati na kakšno pobudo za razčiščenje položaja v svetu.

Ratifikacija ZEU s strani francoskega senata je dejstvo, ki ne olajšuje dela za popuščanje napetosti. Čeprav so bili pariški in londonski sporazumi sprejeti s 184 proti 110 glasovom, francosko ljudstvo ne odobrava oborožitve Nemčije, kar se bo brez dvoma pokazalo v bodočnosti. Tudi trditev, da je ta ratifikacija celo omogočila nadaljevanje diskusije o šestanku štirih, je smešna, ker je sovjetska vlada zelo jasno v tem zadnjem času povedala, da oborožitev Zah. Nemčije pomeni onemogočiti vsak korak k združitvi vse Nemčije.

Kako si Zahod zamišlja pogajanja s Sovjetsko zvezo, nam dokazuje tudi zastoj pogajanj v komisiji OZN za razorožitev. Zaradi falzifikacij zahodnega tiska je morala «Pravda» objaviti besedilo sovjetski predlogov, ki so bili predloženi v Londonu. Ti predlogi se dejansko držijo nekega prejšnjega francosko-angleškega načrta in predvidevajo takojšnjo ustavitev oborožitve na ravni, ki je bila dosežena 1. januarja 1955, nato šest ali dvanajstmesečno dobo polovične razorožitve klasičnega orožja in končno šest ali dvanajstmesečno dobo nadaljnje petdesetodstotne razorožitve v klasičnem orožju, prepovedi in uničenja atomskega orožja. Za izvedbo načrta pa bi bila imenovana komisija, ki bi kontrolirala v vseh deželah spoštovanje obveznosti. Zahodniki so ta načrt odbili, na njegovo mesto pa niso predlagali nobenega drugega, kar pomeni, da so s tem onemogočili nadaljnja konkretna pogajanja.

Z NAMI ALI Z LEOPARDOM?

Nekega dne je lovec srečal prijatelja, ki ga je vprašal, kam se podaja. Lovec mu je odgovoril, da gre lovit leoparda. Prijatelj ga je milo pogledal in mu dejal: «Ali si znorel, ali ne veš, da je leopard divji in močan in te bo pohrustal?» Lovec pa mu odgovori: «Imam puško, ga bom ustrelil». Prijatelj ga pomilovalno pogleda in mu reče: «Leopard bo nad tabo, preden boš sprožil». Lovec mu odvrne: «Tedaj mu bom pa ušel». Se bolj pomilovalno mu prijatelj dopove: «A leopard te bo takoj dohitel». «Pa bom splezal na drevo». Prijatelju ne odmanjka besed: «Leopard bo skočil tudi na drevo». «Če ne bo drugače — odvrne lovec — bom skočil v vodo». Prijatelj pa pravi: «Leopard zna plavati». Tedaj ga lovec pokleda in mu reče: «Ti povej mi po pravici, si moj ali leopardov prijatelj?»

Natisnili smo to zgodbico, da bi najboljše označili ljudi okrog «Primorskega dnevnika». V svoji zadnji številki smo se spraševali, ali si ljudje okrog «Primorskega» želijo normalizacije. V torek 29. marca so nam odgovorili z dolgim člankom v katerem nas opozarjajo, da si normalizacije želijo, pod pogojem, da se ZSSR odreče «monopolu nad miroljubno politiko», «politiki blokov», svojim «napakam v zunanji in notranji politiki», «sedanjemu zadržanju do držav zahodnega bloka», pod pogojem, da Sovjetska zveza prizna svojo «krivdo» v ustvarjanju mednarodne napetosti, da se odreče svoji «koncepciji... o imperialistični nadvladi... komunizma (Sovjetske zveze) nad ostalim svetom...» Če se tako ne bo zgodilo, pravi «Primorski», «s takim pojmovanjem je zaman govoriti o normalizaciji».

Poleg tega je «Primorski» ponovno privlekel na dan «imperialistično politiko SZ», «vplivna področja», celo «stalinski rasizem» in prihaja do zaključka, da je prav zaradi tega njegova kritika obrnjena nekoliko bolj proti določenim prijemom v zunanji politiki SZ, ker je povsem naravno, da smo kot socialisti bolj občutljivi za politiko socialistične dežele..» (V resnici gre tu za kontradikcijo: če je Sovjetska zveza imperialistična, je zato smešno smatrati jo za socialistično in obratno: to bo pač vsak otrok razumel).

Na koncu mora «Primorski» priznati, da... «taka kritika koristi tudi reakciji — kar dopuščamo, a ni naša krivda».

Po tej dolgi tiradi, ki je zelo malo različna od onih, ki so jih objavljali pred normalizacijo, se človek še vedno sprašuje, ali so ljudje okrog «Primorskega» za normalizacijo, prav posebno, ker pravijo, da «s takim pojmovanjem (našim, op. ur.) je zaman govoriti o normalizaciji».

Kakšenkrat je z gluši težko, če že ne nemogoče razpravljati. Prav posebno pa s takimi gluši ki objavljajo v isti številki, kjer so natvezli toliko napadov in neslanosti na račun komunističnega gibanja, dolg slavospev tržaškim socialdemokratom od PSVG, katerih ne kritizirajo niti z eno samo besedico in o katerih najmanj pravijo, da se «pozitivno zadržujejo». Razpravljanje je težko s takimi gluši, ki dva dni pozneje objavljajo uvodnik o kongresu PSI o katerem pravijo, da bo rešil italijanske socialiste le, če bo razbil akcijsko enotnost s komunisti, kar si vroče želijo vsi reakcionarji v Italiji od fašistov preko demokristjanov do Saragata, tega socialista «made in USA», ker bi to pomenilo velikanski udarec za italijanski delavski razred in za vso demokracijo v Italiji.

Dejansko moramo ugotoviti, da ljudje okrog «Primorskega» otežujejo normalizacijo in jo celo morda sabotirajo. Nočemo pa priti celo do zaključka, da je nočejo in da delajo proti njej, čeprav jim leži mnogo bolj pri srcu «normalizacija» s Saragatovci in podobnimi «socialisti», ki jih je Lenin že pred skoraj štiridesetimi leti označil kot agenturo buržoazije v vrstah delavskega razreda.

Če bi hoteli po poti «Primorskega», bi ponovno postavili vprašanje politike, ki so jo vodili v preteklosti. Bi brzkone postavili tudi vprašanje politike, ki je bila vodena s strani jugoslovanskih voditeljev v preteklosti, posebno še zaradi tega, ker smo mnenja, da je članek, objavljen v «Primorskem» prišel od drugod.

Toda mi se ne bomo spuščali na ta teren in bomo skušali hoditi po poti normalizacije, o kateri vemo, da je težavna. Težave pa prihajajo z njihove strani. Zato bi bilo neumno, da bi nemoteno dopuščali napade na Sovjetsko zvezo in komunistično gibanje, napade, ki niso prav nič boljši od reakcionarnih. Gotovo, da bo pot normalizacije težavna, dokler bodo smatrali sovjetsko politiko za imperialistično, dokler bodo metali krivdo napetosti in blokov v svetu na Sovjetsko zvezo, dokler bodo poskušali prikazati Stalina za «rasista» in «imperialista», dokler se bodo nepretrgoma zaganjali v komunistično gibanje, prav posebno pa proti KPI in PSI ter proti njuni akcijski enotnosti, ki je porok demokracije in svobode v Italiji, dokler bodo objektivno zastopali stališče Scelbove vlade in ameriških imperialistov. Oni se nahajajo na pozicijah magnacucchijevcev, teh ljudi, ki v Italiji ne predstavljajo drugega kot peščico renegatov delavskega gibanja. Torej normalizacija da, a ne da bi zaradi tega vsiljevali koncepcije, ki jih smatramo za nemarksistične in neleninistične.

Nehajte z antikomunizmom in protisovjetizmom, tedaj boste dokazali, da niste prijatelji leoparda. V nasprotnem primeru boste vi tisti, ki boste pred zgodovino nosili odgovornost za otežitev normalizacije. Naši ljudje vas pa bodo vedno s prezirom in sumničenjem gledali, če boste nadaljevali po poti antikomunizma in protisovjetizma, ker se predobro zavedajo, da so komunisti tisti, ki danes vodijo politiko v interesu delovnih ljudi, in da je Sovjetska zveza tista, ki je v svojem 38 letnem obstoju stalno dokazala, da se bori za mir v svetu.

KRPAN

V NEDELJO SO IMELI PARTIZANI MIRU ZBOROVANJE V KINU OB MORJU

Omejevanje svoboščin ne bo ustavilo akcije za obrambo miru

Otvoritveni nagovor Teinerja - Vzpodbujajoči govor senatorja Velia Spana - Ogorčenje v dvorani ob vesti, da je bila prepovedana proslava žrtev iz ul. M. d'Azeglio

V nedeljo zjutraj so imeli tržaški partizani miru javno zborovanje v Kinu ob morju. Ta manifestacija je še enkrat pokazala odločno in neuklonljivo voljo miroljubnih sil našega področja za nadaljevanje začete borbe proti atomski nevarnosti. Velika udeležba na nedeljski manifestaciji ter vztrajno nabiranje podpisov, ki se nadaljuje v vseh sedežih odborov miru je najboljši dokaz, da je ni sile in ne prepovedi, ki bi mogla ukloniti voljo ljudstva.

To voljo je v svojem otvoritvenem nagovoru podčrtal tudi član Tržaškega odbora miru Salvo Teiner, ki je ostro ožigosal nečuveno nastopanje tukajšnjih oblasti v pogledu akcije za nabiranje podpisov pod Dunajski apel. Razen tega so sledile še druge prepovedi in zadnja prav v soboto, ko je kvestura prepovedala počastitev spomina žrtev iz ul. Massimo d'Azeglio. Govornik je to stanje tolmačil senatorju Spanu ter ga naprosil naj se v italijanskem parlamentu zavzame za spoštovanje demokratičnih svoboščin. Podčrtal pa je, da se kljub vsem prepovedim akcija uspešno nadaljuje, kar nam dokazuje 38.896 podpisov, ki so bili do sedaj nabrani za Dunajski apel, in večji del teh po objavi odloka o prepovedi nabiranja.

Franc Gombač je po Teinerjevem otvoritvenem nagovoru prikazal v jedrnatih in preprostih stavkih, kakšne posledice bi moralo prenašati človeštvo, če bi vojnim blaznežem uspelo uresničit kriminalne načrte za uporabo atomskega in jedrnega orožja. Prav zaradi tega je treba tembolj pospešiti veličastno borbo za mir in demokratične svoboščine, ki jih tukajšnje oblasti, kljub vsem svečanim obljubam in prevzetim mednarodnim obveznostim, iz dneva v dan kršijo.

Buren aplavz je zaoril v nabito polni dvorani ko je stopil pred mikrofon priljubljeni gost senator Velio Spano. Slednji je predvsem podčrtal, da je zadržanje tukajšnjih oblasti treba nujno povezati z vedno bolj nedemokratično usmeritvijo vlade v Rimu, ki stremi za popolnim uničenjem vseh demokratičnih svoboščin. Če ni prišlo še do tega, je treba pripisati važnemu dejstvu, da se je razmerje sil v Italijanski republiki v zadnjem času precej spremenilo. Teža delavskega razreda se v

senator tov. Velio Spano

tem razmerju vedno bolj občuti in kot taka predstavlja resen opomin za vladne kroge, če bi hoteli v svoji protiljudski in protidemokratični politiki prekoračiti določene meje. Senator Spano je zagotovil nadalje, da bo tolmačil v italijanskem parlamentu ogorčenje tržaškega prebivalstva zaradi stalnega kršenja demokratičnih svoboščin.

Dotaknil se je nato Londonskega sporazuma, ki bi moral — kot je podčrtal Spano — privesti do pozitivnih rezultatov za mirno sožitje med Slovenci in Italijani teh krajev. Dejstvo pa je, da ga podpisniki niso upoštevali v tem smislu. Zadržanje tukajšnjih oblasti je ne samo nedemokratično, marveč istočasno protitalijansko ker postavlja Italijansko republiko pred tukajšnjim javnim mnenjem v slabo luč.

Govornik je v nadaljevanju podrobneje orisal vladno politiko in njena, vedno bolj očitna protislovja, posebno kar se tiče vprašanja miru. Tako je Fanfani n.pr. izjavil, da hoče biti v prvih vrstah za obrambo miru. Po drugi strani pa prepovedujejo nabiranje podpisov za mir in trdijo, da bi slednji nič ne pomagali. Nočejo se zavedati, da bi atomska vojna pomenila tudi konec kapitalističnega sistema. Dejstvo je, da bi taka vojna prinesla vsemu človeštvu nepopravljivo gorje in zaradi tega se je treba zoperstaviti tem zločinskim načrtom z vsemi silami.

V zaključku je tudi senator Velio Spano podčrtal važnost vztrajnega nadaljevanja akcije za podpisovanje Dunajskega apela.

Stopil je nato pred mikrofon tov. Calabria, ki se je ravnokar vrnil skupno z mladinsko delegacijo od polaganja vencev na kraju mučeništva v ul. d'Azeglio. Čim je povedal, da je bila komemoracija oblastveno prepovedana in da so se morale delegacije omejiti samo na polaganje vencev, je zavladalo v dvorani veliko ogorčenje. Calabria je v svoji kratki intervenciji podčrtal da se kaj takega ni pripetilo niti za časa anglo-ameriške vojaške okupacije.

Vsi prisotni so nato počastili spomin 4 mučenikov iz ul. d'Azeglio z enominutnim molkom.

V zaključku je bila odobrena resolucija, v kateri je podčrtana trdna volja za nadaljevanje akcije proti jedrnemu orožju ter borbe za mir in svobodo.

V L. R. Kitajski so nabrali do sedaj preko 200 milijonov podpisov proti atomskemu orožju. Slika nam kaže skupino mornarjev na ladji ko podpisujejo Dunajski apel.

Veliki uspehi D. R. Nemčije v 1954

BERLIN — Osrednji statistični urad DR Nemčije sporoča, da je bil gospodarski načrt v industriji za leto 1954 izpolnjen s 100,2%, kar pomeni povišanje proizvodnje za 10% v primeri s 1953 in 76% v primeri s 1950. Produkcija po posameznih panogah se je v enem letu takole povečala: električna energija 70%, lito železo 22%, valjane kovine 13%, poljedelski stroji 66%, oprema za predilnice 36%, stroji in oprema za lahko industrijo 45%.

Proizvodnja potrošnih dobrin se je povečala za 16%. Število delavcev nacionaliziranih podjetij je naraslo za 5,2%. Mezde so se povečale lani povprečno za 9,2%.

Tudi v kmetijstvu so bili doseženi pomembni uspehi. Tako se je povečal pridelek sladkorne pese v primeri s 1953 za 19%, krompirja za 20 kmetijskih obdelovalnih zadrug, ki obdelujejo 14,3% vse orne zemlje.

Povečala se je tudi zunanja trgovina, in sicer za 23% v primeri s 1953 in za 50% s 1950. V notranji trgovini se je prodaja na drobno od lani povečala za 14%.

VESTI IZ JUGOSLAVIJE

POMANJKANJE SUROVIN

Čeprav so slovenske pivovarne v zadnjem času dobile iz uvoza 590 ton ječmena, jim še vedno primanjkuje do nove kampanje okrog 2000 ton. Najslabše so letos založene z ječmenom pivovarne v Sloveniji, Bosni in Makedoniji, ki so daleč od predelovalnega okoliša. Pivovarna v Laškem ne obratuje že od januarja. Za letos je pivovarna planirala proizvodnjo 70.000 hl nasproti 75.000 hl, kolikor je izdelala lani oziroma 131.000 hl, kolikor je znašala proizvodnja v letu 1949.

(«Ljudska pravica» 15.2.55)

BREZPOSELNE ŽENE V BEOGRADU

Največji problem posredovalnice za delo predstavljajo brezposelne žene-delavke, katerih je približno 2000. Najtežje je zaposliti žene-matere, pa naj si bo kvalificirana ali nekvalificirana delavka. Preteklega meseca je preko posredovalnice za delo iskalo zaposlitve 79 kvalificiranih delavk, ki imajo po dva ali troje otrok, čigar možje so slabo plačani ali pa so brezposelni in so zato prisiljene delati, toda posredovalnici za delo, ki skrbi za zaposlitev delavk-mater, ni uspelo zaposliti niti eno delavko.

(«Borba» 14.2.55.)

KAJ TARE NAŠE UREDNISTVO

Dolžni smo spregovoriti o skrbeh, ki nas tarejo in v tem primeru gre za «Delavsko enotnost». Naklada tega lista tiho, skoro neopazno drsi navzdol. Vsak teden naklada pada in po poročilih uprave se vidi, da «Delavska enotnost» pada tedensko zdaj za 80 manj! Naslednji teden: 32 manj, pa spet 58 manj! In tako dalje... Razmišljamo o vzrokih znižanja naklade. Ali je list slab in nezanesljiv? Morda naši delavci in uslužbenci nimajo s čim plačati naročnino? Menimo, da tiči v teh vprašanjih delček resnice. Vendar, ko govorimo o «Delavski enotnosti» imamo v mislih glasilo sindikatov, brez katerega si ne moremo zamisliti močne delavske organizacije, ne enotne akcije in volje te organizacije. Članov te organizacije je 240 tisoč, od teh je naročnikov na «Delavsko enotnost» le 18.000!

(«Delavska enotnost» 11.2.55.)

POMANJKANJE STANOVANJ

Zaradi vojnih razmer in pustošenja okupatorskih vojaških enot, zaradi izrabe in iz drugih razlogov manjka v Jugoslaviji okrog milijon stanovanj in sicer 200.000 v mestih in industrijskih središčih, a v vaseh 800.000. Te številke povedo dovolj jasno, da je stanovanjsko vprašanje v Jugoslaviji zelo pereče.

(«Ljubljanski dnevnik» 19.2.55.)

GIBANJE NEZAPOSLENOSTI V LETU 1954

Posredovalnice za delo LR Slovenije so v preteklem letu zabeležile precejšnje gibanje delovnih rezerv. Na posredovalnici za delo je v preteklem letu iskalo zaposlitve 57.697 oseb. V staležu nezaposlenih je na koncu meseca decembra preteklega leta ostalo še 9.650 oseb, med njimi 7.915 ali 82,4 odst. žensk.

(«Delavska enotnost» 11.3.55.)

IZ IZVAJANJ TOV. VIDALIJA V TRŽAŠKEM OBČ. SVETU

Stališče komunistov do deželne avtonomije

Kot je znano, prevladujeta v tržaških krogih dve stališči glede deželne avtonomije, ki naj bi jo bilo deležno Tržaško ozemlje v novih pogojih, to je, po prehodu pod italijansko civilno upravo. Prvo stališče, ki je dobilo v tržaškem občinskem svetu večino z glasovi širih vladnih strank in predstavnika Ljudske fronte dr. Dekleve, se zavzema za ustvaritev samoupravne dežele Furlanija-Julijska krajina skupno s Tržaškim ozemljem na podlagi določbe 116. člena italijanske ustave. Nasproti temu pa se komunisti zavzemajo za to, naj Tržaško ozemlje samo dobi kar najširšo avtonomijo, in to na podlagi posebnega položaja in pogojev, ki so bili ustvarjeni z Londonskim sporazumom. Tej zahtevi so se v občinskem svetu pridružili tudi indipendentisti, dočim se predstavnik SDZ dr. Agneletto ni pridružil ne eni ne drugi zahtevi, čeprav se bolj nagiba k prvi.

Da bo našim bralcem stališče naše Partije jasneje, podajamo v izvlečku izvajanja tovariša Vidalija, v katerih je na občinskem svetu obrazložil njeno stališče in resolucijo komunistične skupine.

* * *

Različnost mišljenj v pogledu avtonomije, to je ali naj se Tržaško ozemlje vključi v avtonomno deželo Furlanija-Julijska krajina, izhaja po našem mnenju iz presoje značaja izvi začasnosti. Iz tega izhaja razlika med njihovim in našim stališčem glede deželne avtonomije.

Mi vztrajamo na tem, da je v Trstu in na Ozemlju poseben položaj, ki ga označuje obstoj Tržaškega ozemlja (ne province!) z vladnim generalnim komisarjem, ki ima izredna pooblastila, mnogo obsežnejša kot pa prefekt.

Nasprotno z mnogimi javnimi zatrjevanji predstavnikov večine glede nujnosti ohranitve provizoričnosti londonske rešitve po kateri ni dopustno uvajanje zakonodaje upravljajoče države na Tržaško ozemlje, pa resolucija večine poudarja, da je «mogoče raztegniti na Tržaško ozemlje tudi one posebne oblike in pogoje avtonomije, ki jih predvideva 116. člen italijanske ustave, ne da bi bil s tem spremenjen začasni značaj Memoranduma».

Mi pa vztrajamo, da ima sedanji režim poseben značaj, ki ga označuje obstoj Memoranduma, s katerim je bila dosežena v tržaškem vprašanju začasna rešitev. Od tod izvira naše pojmovanje avtonomije in naše stališče o tem temeljnem vprašanju, ki je vprašanje obrambe demokratičnih pravic, demokratizacije uprave, sredstvo za gospodarski prerod.

Avtonomija za Tržaško ozemlje se postavlja danes ločeno, kot vprašanje zase, ne glede na to, kaj predvideva ustava za deželo Furlanijo-Julijsko krajino. Dokler obstaja Tržaško ozemlje z navedenimi značilnostmi to je ozemlje ki je upravljano na podlagi Memoranduma o sporazumu in njegovih prilog, nobena druga rešitev — kot je na pr. ona, naj se Trst vključi v avtonomno deželno telo Furlanija-Julijska krajina — ne odgovarja dejanskemu stanju.

Če bi bili mi prepričani, da vključitev Trsta v avtonomno deželo Furlanijo-Julijsko krajino po 116. členu ustave ne kompromitira začasnosti Londonskih dogovorov, bi tudi mi razpravljali na tej osnovi. S to spremembo, da bi spričo razlik zgodovinske, zemljepisne in gospodarske narave med Trstom in Furlanijo zahtevali ustanovitev dveh avtonomnih dežel namesto ene. Isto velja za primer, če bi bilo naše Ozemlje uradno priključeno italijanski republiki z raztegnitvijo njene suverenosti.

Dotlej pa zahtevamo — kot izhaja iz naše resolucije — naj uoravo Ozemlja vodi organ, izvoljen na podlagi splošne volilne pravice in sistema čistega proporca po vseh državljanih, ki so vpisani v volilne imenike za upravne volitve. Ta organ naj ima upravno in zakonodajno oblast. Njegove odločitve naj bodo glede svoje ustavnosti podvržene nadzorstvu vladnega generalnega komisarja. Zahtevamo, naj bo organom tega Sveta poverjena kontrola zakonitosti ukrepov samoupravnih krajevnih ustanov, glede vsebine ukrepov pa naj imajo le pravico odgoditve. Na ta način bo zagotovljena resnična upravna in finančna avtonomija, posebno še občinam in pokrajinski upravi.

Kljub nezaslišanj oblastveni prepovedi proslave žrtev v ul. Massimo dAzeglio, se je zbralo v nedeljo zjutraj na kraju mučeništva znatno število meščanov različnih političnih pripadnosti, ki so se tako oddolžili spominu štirih antifašističnih mladincev

Trgovinski sporazum Bolgarija-Turčija

SOFIJA — Med LR Bolgarijo in Turčijo je bil 23. februarja podpisan trgovinski in plačilni sporazum za leto 1955. Bolgarija bo izvažala v Turčijo stroje in motorje, elektrotehnično opremo, kemične izdelke, cement, porcelan, keramiko in steklenino v zamenjo za tanin, posušeno sadje, agrume, ribe in oljke.

ŠE NEKAJ INTERVENCIJ NA KONFERENCI SLOVENSKIH KOMUNISTOV 20. MARCA T.L.

Narodnostno vprašanje

Iz glavnega poročila tov. Karla Šiškovića

Iz poročila tov. Šiškovića na konferenci slovenskih aktivistov objavljamo tisti del, ki se tiče narodnostnega vprašanja.

Narodnostno vprašanje je nemogoče rešiti, ne da bi se vokvirilo v splošna vprašanja političnega, gospodarskega in socialnega značaja. Narodnostno vprašanje je del splošnega vprašanja socializma. Zavedamo se, da se nacionalno vprašanje popolnoma reši le v socializmu. Ampak to ne pomeni, da se njegovo reševanje ne more začeti in v znatni meri tudi doseči v kapitalističnih razmerah. Predpogoj za to pa je borba. Brez borbe si ni treba pričakovati ničesar, kar nam dokazuje tudi primer Posebnega statuta in republikanske ustave, ki zagotavljata pravice tržaškim, goriškim ter beneškim Slovencem, a so še vedno ostale le na papirju kot deklaracije.

Borba za narodne pravice pomeni borbo za pravice vsega naroda, ki je sestavljen z različnimi družbenimi razredi. To pomeni, da se lahko ta borba iztiri in zavzame nacionalističen značaj, t. j. da vodstvo te borbe preide v roke buržoazije, ki so ji ležeči na srcu le njeni lastni interesi. Istočasno pa tako iztirjenje pomeni postavljati narodno manjšino v nasprotje z večinskim narodom, pomeni postavljati delavski razred in delovne ljudi narodne manjšine v nasprotje z delavskim razredom in delovnimi ljudmi večinskega naroda.

Taka pot je pogubna in je v interesu buržoazije narodne manjšine, prav posebno pa v interesu buržoazije večinskega naroda, ki teži za tem da čim bolj razbije vrste delovnih ljudi in jim tako onemogoči učinkovito borbo za njihove interese.

Zato mora v borbi za pravice narodnih manjšin prevladati internacionalistično načelo, t. j. tesne povezave med ljudskimi množicami narodne manjšine in ljudskimi množicami večinskega naroda.

V Italiji se danes vodi borba za mir, za demokracijo, za svobodo, za miroljubno vlado in spremembo sedanje vladne politike, za resne in globoke gospodarske ter socialne reforme, proti fašizmu, proti monopolom. V to borbo se morajo vključiti tudi Slovenci, ker se njihova vprašanja lahko rešijo le v pogojih miru, svobode in demokracije. Po drugi strani pa se danes v Italiji vodi s strani delovnih množic pod vodstvom komunistov in socialistov odločna borba za rešitev Italije iz tujega vmešavanja, za nacionalno neodvisnost. Nacionalno vprašanje slovenske narodne manjšine v Italiji se mora nujno povezati s tem bojem. Le svobodna Italija, le svoboden italijanski narod more zagotoviti pogoje za svobodno in enakopravno slovensko narodno manjšino.

V tem boju igra glavno vlogo delavski razred, še prav posebno pa delavski razred večinskega naroda. Italijanski delavski razred je danes tista vodilna sila, ki žene naprej vse druge družbene sloje v boju za rešitev italijanskih problemov. V pogojih imperializma in poostrene borbe za mir in demokracijo je delavski razred tisti, ki postaja nosilec vseh svobodnih teženj v deželi in je edina sila, ki lahko osvobodi ne le samega sebe, marveč vse zatirane. In to je tudi primer Italije.

Borba Slovencev v Italiji se mora nujno oslanjati na italijanski delavski razred, na njegove avantgardne stranke KPI in PSI, na vse delovne množice proti monopolističnemu kapitalu in izdajalski buržoaziji.

Taka borba pa mora nujno biti internacionalistična in mora nujno temeljiti na čelu bratstva in miru med narodi. Brez take koncepcije ni svobode za manjšine, kot ni svobode za večinski narod.

Iz tega razloga se mora odklanjati vsaka nacionalistična težnja, ki bi okrnila enotnost in postavljala narodno manjšino proti večinskemu narodu in obratno. Boj proti nacionalizmu je poglavitne važnosti, ker je vsak nacionalističen odklon škodljiv stvari sami. Za nas slovenske komuniste mora biti boj proti nacionalizmu svoje lastne buržoazije glavna naloga, kot mora biti za italijanske komuniste boj proti nacionalizmu svoje lastne buržoazije prav tako temeljne važnosti.

Na podlagi teh načel se torej postavljajo tudi vse naše naloge.

Okrepiti je treba Partijo med slovenskimi ženami

Objavljamo v izvlečku intervencijo tov. Armide Zobec, voditelice ZDŽ, ki je bila predložena na konferenci slovenskih komunistov.

Borba za emancipacijo žena je vprašanje, ki zanima vso partijo in nam nalaga konkretne naloge. Zato ne sme biti partijska politika za žene kot stvar, ki zanima samo žene, marveč mora zainteresirati vse tovariše, da bi se tako lažje razširil vpliv med ženskimi množicami. To napotilo nam more služiti predvsem za to, da bi se ne ponavljale napake pri včlanjevanju v partijo, kot se je to dogajalo pri posameznih tovariših, češ da se v partijo lahko vključijo samo zelo aktivne žene.

Mnogokrat se pripeti, da pri partijskih akcijah naloge razdelijo napačno, t. j. ženam-partijkam se ne dodeli tista naloga, ki bi jo one bolje in lažje izvršile. V celicah se tudi mnogokrat ne razpravlja, kako bi se mobilizirale vse žene v kraju ali vasi, kjer celica deluje. Zaradi tega je potrebno, da bi bili v presojanju bodočih članic bolj gibčni in težili vedno za tem, da žene vstopijo v partijo prepričane, da bodo v njej svoje zmožnosti izpopolnile in tudi našle tistega, ki jim bo pomagal kako čim bolje braniti naše pravice in zahteve.

V sedanjem trenutku je predvsem potrebno slediti napotilom partije za ustvaritev široke antifašistične fronte, ki bo zajela vse žene, ne glede kateri stranki pripadajo. Žene komunistke, ki delujejo v Zvezi demokratičnih žena, imajo pred seboj velike naloge: povezati se morajo z vsemi onimi ženami, ki so pretrpele posledice fašizma, ki so žrtvovale tudi svoje moči, ki so poskusile trpljenja in mučenja v antifašistični borbi. In ravno v teh akcijah moramo najti načine, ki nam bodo dejansko dali možnosti za ustvaritev fronte podprte tudi od italijanskih demokratičnih sil. Te naloge se postavljajo ne samo pred nas Slovenke na Tržaškem ozemlju, temveč veljajo ravno tako za vse one Slovenke na Goriškem in v Benečiji, ki so v borbi proti fašizmu trpele in žrtvovale; naša naloga bo, da se v bodočnosti s svojimi delom še bolj povežemo z ženami, ki živijo kot narodnostna manjšina v Italijanski republiki.

Važna naloga partije je tudi pravilna usmeritev žena v razpečevanju našega tiska. Dolžnost vseh članic partije je, da čitajo svoje glasilo «DELO», in o vprašanjih, ki jih list postavlja, razpravljajo tudi z ostalimi prebivalci, predvsem glede člankov, ki obravnavajo obrambo narodnih pravic za spoštovanje Spomenice in Posebnega statuta.

Obenem je vredno omeniti napor, ki ga je organizacija žena storila za izdajo «Našega lista», ki ga urejuje ZDŽ in kateri bo, kot smo prepričane, na slovenskem področju v veliko pomoč pri delu med ženami.

Namen in cilj tega lističa je v tem, da se preko «Našega lista» vzbudi zanimanje žena za posamezne probleme, predvsem pa da se organizirajo slovenske žene okrog tega lista, ki bo vedno nosilec antifašizma in emancipacije žena. «Naš list» si bo moral ustvariti svoje čitateljice v mestu in po vaseh, v njem bodo zajeti članki, s katerimi se bo nudila pomoč h kulturni vzgoji žena. «Naš list» je skromen toda postal bo bogatejši le s pomočjo in doprinosom vseh žena in partije. «Naš list» bomo ponesle tudi med žene v Benečiji in na Goriškem, da bodo tako lažje spoznale demokratično organizacijo žena, ki brani njihove interese za boljše življenjske pogoje in za mir v svetu.

ARMIDA ZOBEC

Širite in čitajte "Delo", list, ki se vztrajno in desledno bori za naše pravice.

Pisani svet

KONKURENCA ZAPADNE NEMCIJE V JUŽNI AMERIKI

Angleški trgovski krogi so precej zaskrbljeni zaradi zastoja izvoza v Južno Ameriko in zaradi vedno večje konkurence Zapadne Nemčije. Predsednik britanskega instituta za probleme zunanje trgovine Ford piše v listu «Financial Times», da je znašal britanski izvoz v Južno Ameriko 1954. leta 100 milijonov šterlingov, dočim je imela Zapadna Nemčija v istem letu za 150 milijonov šterlingov izvoza. Ford poziva angleške industrijce, naj čimveč izvažajo v Južno Ameriko, da ne bo Anglija izpodrinjena s tega tržišča.

OBUPNE RAZMERE ČRNSKIH DEKLET V NEW YORKU

V New Yorku je brez števila agencij, ki se ukvarjajo z nameščanjem črnskih in portoriških deklet za službo hišnih pomočnic. Agencije izvabljajo dekleta iz Portorika, Floride in drugih krajev ter jim obljubljajo dobro plačana mesta hišnih pomočnic. Čim pa pridejo dekleta v New York, se morajo podvreči pravcatim suženjskim pogojem. Za sedem dolarjev tedenske plače morajo trdo delati do 16 ur dnevno. Toda še od te skromne plače jim gospodarji odtrgajo znaten odstotek, ki ga plačajo nato agenciji, katera jih je namestila.

Zaradi nečloveških pogojev zapusti mnogo deklet službo. Ker pa nimajo svojega doma in nobene podpore v mestu, ki jim je popolnoma tuje, se morajo pogostoma predati prostituciji.

Mestne oblasti ne ukrenejo ničesar, da bi preprečile to dobičkanosno delovanje agencij, ki še predobro spominja na trgovino s črnci, katera je nekoč dobro procvitala v ZDA.

750.000 BREZPOSELNIH V KANADI

Iz zadnjih podatkov, ki so jih objavile sindikalne organizacije izhaja, da je v Kanadi sedaj 750.000 brezposelnih. Radio Montreal je pred kratkim poročal, da je to rekordna številka, kar se tiče brezposelnosti v zadnjih desetih letih.

Naloge in delo komunistov v partizanski organizaciji

Naloge, ki jih imajo slovenski komunisti v organizaciji partizanov in političnih preganjancev je nakazal tov. **Mezgec.** Predvsem je treba utrditi antifašistično fronto. Iz tega izvira osnovna naloga utrditve organizacije partizanov in političnih preganjancev. Pritegniti je treba v te vrste ljudi, ki so se iz raznih razlogov oddaljili, ali so bili zaradi naše malomarnosti prezrti. Voditi je treba skrbne priprave, da bomo svečano proslavili 10. obletnico osvoboditve. Izvršni odbor Zveze je sklenil, da izda ob tej priliki posebno brošuro, v kateri namerava podčrtati velik doprinos, ki ga je dalo slovensko ljudstvo v tej pokrajini v NOB. Zato pa je potrebno zbrati čimveč dokumentov, vesti o partizanskih akcijah, kratke življenjepise narodnih herojev, borcev itd. Tov. Mezgec je pripomnil, da je potrebna široka pomoč vseh tovarišev ter pozval, naj vsakdo prispeva k uresničenju tega zgodovinskega dela.

Dotaknil se je tudi raznih važnih problemov, ki se tičejo vojnih invalidov, svojcev padlih in preganjancev, ter podčrtal zanimanje organizacije za njihovo rešitev. V zaključku je opozoril na važnost organizacijske okrepitve Zveze ter poudaril, da se morajo slovenski komunisti še bolj zanimati za problem včlanjevanja, sestanke, organiziranje mitingov itd.

Tov. **Miha** je dal v svoji intervenciji že uvodoma poseben poudarek Stalinovemu nauku o nalogah komunistov v kapitalističnih deželah, to je, da dvignejo iz močvirja zastavo nacionalne neodvisnosti, ki jo je buržoazija odvrgla. V enotni fronti bodo komunisti lahko z visoko dvignjeno glavo na čelu, ker so se edini vztrajno in dosledno borili proti barantanju. Poudarjajoč važnost enotne fronte, je izrazil mnenje, da bi bilo primerno vzeti v poštev preučitev novih organizacijskih oblik. Govoril je nadalje o poskusih raznarodovanja v slovenskih vaseh ter pripomnil, da naseljevanje beguncev ni samo groba kršitev pravic Slovencev, marveč je to obenem nizkotno izkoriščanje beguncev samih, ker jih šovinisti izrabljajo za uresničitev svojih namenov.

Tov. **Anton Gerlanc** je postavil predlog, naj bi se zahtevala ustanovitev pri vladnem komisariatu v Trstu posebnega urada in predstavnika za reševanje manjših problemov, ki se tičejo Slovencev, dočim bi večje probleme predložil v rešitev višjemu forumu. Naša poglavitna naloga je in ostane, da vodimo borbo skupno z italijanskim delovnim ljudstvom.

Tov. **Vlada Bidovec** je opozorila na potrebo krepitve zdrave narodne zavesti, da bomo tako uspešneje kljubovali šovinističnim nakanam. Prosvetna društva naj organizirajo tečaje slovenskega jezika, pri našem prosvetnem delu je treba črpati v večji meri iz naše zgodovine. Naša naloga je tudi, da napišemo zgodovino narodnoosvobodilne borbe, kot se je vodila. Tudi tov. Merana je poudarila, da je enotnost na bazi zelo občutena, ter navedla konkreten primer iz Lonjerja, ko so se prav titovski pristaši odločno uprli voditeljem, ki so skušali organizirati svojo «socialistično zvezo».

Nagrade miru bolgarskim kulturnim delavcem

Predsedstvo bolgarskega odbora partizanov miru je podelilo nagrade miru za leto 1953. Nagrada 2. stopnje je bila podeljena pisatelju Ljudmilu Svojanovu za zbirko povesti «Za železno zaveso», Elizabeti Bagrjanovi za zbirko «Pet zvezd» in stvariteljem filma «Pesem o človeku». Nagrado 3. stopnje je prejel kipar Ivan Blažev za kip «Ob očetovem grobu leta 1923».

ZA VSAKOGAR NEKAJ...

«Gospod, tekma je odložena!»

* * *

KOLIKO JIH BO POROČILA?

«TI si sploh ne moreš predstavljati, koliko moških bo nesrečnih, ko se bom jaz poročila» — zaupa nekega dne slavna filmska igralka svojemu prijatelju iz detinskih let.

«Koliko pa jih misliš vendar poročiti?» — jo ironično vpraša prijatelj, ki dobro pozna igralko.

* * *

VSAK POLOVICO

NAJEMNIK ni imel denarja za najemnino. Iz enega ali drugega razloga je vsak mesec potrošil svoj zaslužek za druge stvari in tako je vedno odlašal s poravnanjem dolga, ki je bil seveda vedno večji.

Končno se hišni lastnik odloči in v upanju, da bo rešil vsaj del svojega kredita, obišče najemnika in mu stavi ta-le predlog:

«Cujte dragi prijatelj, od svoje strani sem pripravljen pokazati dobro voljo, da se stvar končno uredi. Zato sem pripravljen pozabiti na polovico tega, kar mi dolgujete.

«Sijajno» — se veselo oglasi najemnik. «Jaz sem pa od svoje strani pripravljen pozabiti na ostalo polovico».

* * *

POZNALO SE JE

«Ko se preprava z ženo, poslieva vsaki krat iz previdnosti otroke na vrt, ker nočeva, da bi prisluškovali» — pravi mož svojemu prijatelju.

«Sedaj razumem, zakaj so tvoji otroci tako zdrave barve. So ves dan na svežem zraku» — pripomni prijatelj.

* * *

«VELIKODUSNOST»

TEOBALD pade v vodo. Mimo pride slučajno mladenič, opazi potapljajočega in v hipu skoči v vodo ter ga potegne na kopno.

Teobald potegne iz žepa silnik in ga pomoli rešitelju:

«Vzemite dobri mladenič, da s niste zastonj trudili.»

«Najlepša hvala» — se ironično oglasi rešitelj. — «Toda, žal nimam drobiža, da bi vam vrnil ostanek.»

* * *

TO BO PRISLO POZNEJE

«FREDI, ali se ne bi midva končno poročila?» — pravi zaročenka svojemu fantu. — «Jaz bom dobro kuhala, negovala in skrbela bom zate in skupno bova delila vse skrbi in nevšečnosti življenja.»

«Toda jaz nimam nobenih skrbi in nevšečnosti, da bi jih delil z menoj» — se skuša izmikati Fredi.»

«Sedaj še ne. Toda počakaj, da se poročiš.»

K PRIPRAVAM KONFERENCE O ČLOVEŠKIH PRAVICAH

Tržaškem je prezirana klaracija o človeških pravicah

prila bo v Trstu konfe- o človeških pravicah, ki sklicana zato, da se na zpravlja o stanju, v ka- se danes nahaja Trst, kršitvah demokratičnih cionalnih svoboščin, ki kodnevno vršijo. V tej začenja naš list objav- rsto člankov, ki naj pri- o k osvetlitvi vprašanj, erih se bo govorilo na renci.

* * *

menica o sporazumu, ki a podpisana v Londonu obra 1954 je razširila na ko ozemlje Vseobčo de- tjo o človeških pravicah to na zasedanju OZN embra 1948. V svojih tri- h členih določa Deklara- režim svobode in demo- e, ki mora vladati v deželah sveta, prav po- Da v deželah članicah

on se prav v tem smislu «Vsa človeška bitja se svobodna in enaka po janstvu in pravicah. Da- lim razum in zavest in ali morajo v duhu med- nega bratstva». V tem je dejansko zapopadena vsebina ostalih členov, ki ega izhajajo.

pogledamo, kaj se v se- em času dogaja pri nas, moramo priti do zaklju- da se načela, ki izhajajo člena Deklaracije, ne iz- o. Morda se oboževaleem kracije ameriškega tipa o zdelo pravilno, da ugo- mo, kako n. pr. en del valstva ni enakopraven z m in da zaradi tega ni svoboden. A so danes ko- ti in Slovenci enaki pred tjo? In zaradi tega, ali smatramo svobodne ko- ste in Slovence?

preidimo k členom, ki raz- o 1. člen. Na njihovi pod- bomo lahko ugotovili, da u pri nas ne uveljavlja laracija o človeških pra- h in da se zaradi tega Spomenica o sporazumu ondona.

člen Deklaracije pravi: kdo se sme posluževati pravic in vseh svoboščin, h proglaša ta deklaracija, glede na raso, barvo, spol, k, vero, politični nazor e glede na kakršen koli razlog nacionalnega ali alnega izvora, ki bi izhajal premoženja, rojstva ali ka- koli druge okoliščine».

e pogledamo naokrog, vidi- da se ta člen na noben in ne spoštuje. Prav po- no ne, če pomislimo na vse kriminacije, ki se vršijo ti pripadnikom in somišlje- om levičarskih strank ter ti pripadnikom slovenske odne manjšine. Če si se il kot Slovenec, imaš da- kot danes na Tržaškem pe- neenakopravnosti, ne mo- svobodno uveljavljati svo- a jezika, svoje kulture, svo- šol. Če pa si, pa bodi Slo- nec ali Italijan, postal ko- nist, socialist ali nasprotnik dnih strank, je zelo težko, bi te oblasti smatrale za kopravnega.

Če pa se sklicujemo na 7. n deklaracije, ki govori, da sme biti nihče podvržen movoljnemu vmešavanju v ebno življenje, vidimo, da licija ni tega mnenja, ko hodi po hišah ali kliče na svo- je sedeže ljudi in jih sprašuje po njihovih političnih nazorih.

Ko preidemo k 12. in 18. členu, ki govorita o svobodi misli, vesti in veroizpovedi ter o pravici do svobode mišlje- nja in njegovega izražanja, prihajamo do zaključka, da sedanje oblasti niso teh dveh členov niti prebrale, ker se v tem, kar pravi deklaracija, še vedno trmoglavo drže fašistič- nega zakona o javni varnosti, o katerem nas ne bo mogel nihče prepričati, da je demo- kratičen. Prepoved nabiranja podpisov pod Dunajskim apelom spada v prekršek teh dveh členov, kakor prepoved leta- kov, lepakov, zborovanja, pri- reditev, proslav padlih za svo- bodo, ki se v zadnjem času množijo s pospešenim tempom. Prav. posebno pa so te pre- povedi kršitev 20. člena, ki iz- recno govori o pravici do svo- bode zbiranja in mirnega združevanja.

Med tridesetimi členi Dekla- racije o človeških pravicah smo izbrali glavne, ki so več ali manj zapopadeni tudi v italijanski ustavi. Kar se do- gaja na Tržaškem pa nam do- kazuje, da se Deklaracija sma- tra za košček papirja, ki ni- ma nobene vrednosti. Mi n. pr. vemo, da so skoraj vsi komi- sarji, podkomisarji itd. policij- skih sil obenem tudi pravniki in da bi morali poznati ne sa- mo fašistični zakon o javni varnosti, marveč in predvsem tudi italijansko ustavo, prav posebno pa Deklaracijo o člo- veških pravicah, ki je bila iz- recno raztegnjena na Tržaško ozemlje. Zakaj se torej ta li- stina, ki je znak civilizacije in razvite človečnosti, na Tr- žaškem ne spoštuje? Zakaj jo predpostavljene oblasti prezi- rajo.

Mi upamo, da se to dogaja iz neznanja, ker bi bilo zelo sla- bo spričevalo za ljudi, ki se tolčejo na svoja «demokrati- čna» in «svobodna» prsa, če bi te prekrške izvrševali na podlagi vnaprej določenega na- črta. Naše ljudstvo ne sme in ne more mimo teh prekrškov. Ne sme dopustiti, da bi se uve- ljavilo načelo «ničvrednega koščka papirja». Z odločnim nastopom vseh pozitivnih in demokratičnih sil mora doseči spoštovanje Deklaracije o člo- veških pravicah, ker bo samo tako uživalo tiste pravice, ki mu pripadajo in ki mu jih da- nes na grob način kratijo.

SVETOZAR NOVAK

Nikita, ruski junak

Lep uspeh mladinske igralske skupine iz Križa

Mladinska dramska skupina «Vesna» iz Križa je uprizorila v nedeljo, 27. marca v Prosvetnem domu na Občinah Kovalevske pravljično igro v 5 slikah z baleti in godbo «Nikita, ruski junak». To je bila prijetna novost za naš mladinski oder, ker nismo imeli do sedaj še prilike gledati ruskih pravljičnih iger.

Že ob začetku nas je igra osvojila. Začutili smo, da veje iz nje priljubljeni pravljični duh, ki odgovarja našemu narodnemu zakladu bajk in pravljic.

Vsemu igranju smo veliki in mali z napetostjo sledili, posebno nas je prevzel junak Nikita, ki se je podal na iskanje čudodelnega meča, ki daje nadčloveško moč onemu, ki je sposoben priboriti si ga na dnu morja. Livio Bogatec je res uspešno odigral svojo nelahko vlogo tako v govoru kot v kretnjah.

Bruno Bogatec v vlogi carjeviča je bil živ kontrast junaku Nikiti ter je prišla njegova igra do lepega izraza.

Caričino Zofijo nam je lepo podala Neva Bogatec. Morskega carja si ne bi mogli misliti boljšega, kot ga je podal Duško Kovač. Tudi dvorski svetovalec je bil njemu vreden partner in posebno ob igranju na začarane gosli, ko sta v groteskem ruskem narodnem plesu izzvala salve smeha in mnogo priznanja. Tu je igra dosegla svoj vrhunec ter gledalce povsem zajela v čar resnične pravljične razigranosti.

Dinamika drugega dejanja je bila na izredni stopnji zmožnosti mladinske igralske skupine. Seveda je tudi ples morskih konjičkov ljubko nastopajočih štirih malčkov pritegnil zanimanje gledalcev.

Morsko deklico, hčer morskega carja, je prav lepo podala Lilijana Danev, ki je v zadnjem prizoru zadnjega dejanja nastopila tudi kot plesalka v baletu morskih deklic.

Lilijana Devetak je vlogo Nastasje Prekrasne zelo ljubko izvedla. Pridna je bila tudi Lina Tence v vlogi starke čarovnice. Pri tem seveda ne smemo pozabiti, da so mnogo pripomogli k uspehu igre tudi Lucijan Košuta in Frančko Sedmak kot bojarja, zadnji tudi v vlogi volka Tolovaja, potem Marta Sulčič, ki je podala dvorsko služabnico Marto, plesala in pela, dalje malo Marto Sulčič, ki je srčkano skakljala po odru v vlogi lepega belega zajčka.

Izredno moram pohvaliti sicer skromno, a okusno inscenacijo, ki je bila jako posrečena, posebno v gozdnem prizoru in celo odlična v drugem dejanju v morskem kraljestvu. Tudi kostumi, delo rok mater in sestra nastopajočih, so bili okusni in lepi.

V pohvalo mladinskemu odru iz Križa naj še omenim, da so vsi nastopajoči dobro obvladali vloge ter se potrudili, da bi občinstvo vsestransko zadovoljili, za kar so želi obilo priznanja.

Ne smem pa pozabiti nekaj opomb, ki naj jih režija upošteva za še večji uspeh igre in sicer: dekleta v baletu naj ne bi istočasno pele, ker je to fizično prenaporno, kar je bilo pri izvajanju tudi opazno. Potem preobrazba Nastasje Prekrasne v starko je trajala nekoliko predolgo in urokov čarovnice ni občinstvo preveč dobro slišalo. Dalje v tretjem dejanju, ko mrtvega Nikito z začarano vodo spet spravijo k življenju, bi to moralo biti združeno z izdelanimi ritmičnimi gibi, kajti sama kropitev je nekoliko presuhoparna, ter preveč spominja na kropitev mrtveca. To so sicer malenkosti, a smatram za dolžnost, da jih kot vesten kritik omenim.

Prepričan pa sem, da bo ponovitev igre povsod privabila polno dvorano občinstva, kar posebno priporočam ob priliki bodoče uprizoritve v Avditoriju v Trstu, da bo obisk tak, kot ga ta lepa igra zasluži.

F-ač.

KAKŠNO BO ŽIVLJENJE PRED LETOM 2000

Novi viri nam bodo nudili potrošnih dobrin na pretek

2. Ukročene puščave bodo rodile vsakovrstne kulture

Nekega jasnega in sončnega jutra leta 19... drvi brzovlak po elektrificirani progi Tahja Tašc - Ašhabad. Pretekel je že polovico poti in se bliža Drvazu, glavnemu mestu pokrajine Kara - Kum. Skupina turistov, zbranih v steklenem vozu na koncu vlaka, posluša vodiča.

Turkmensko dekle, ki sodeluje pri Znanstvenem zavodu za raziskovanja za odpravo puščav, ki ima sedež v Darvazu, pripoveduje o plodnih nasadih bombaža, ki se razprostirajo ob straneh železnice, o namakalnih kanalih in petrolejskih vrelcih. Med drugim razlaga, da ima ime pokrajine Kara - Kum že zgodovinski pomen kot Kuznjecki «most», rdeča «vrata» ali «zastava» iz Kaluge v Moskvi.

Potniki so že slišali govoriti o tem, toda ni jim bilo lahko verjeti, da se je brezkončna puščava spremenila v rodovitna polja Sedaj pa čudež lahko opazujejo z lastnimi očmi.

V Darvazu, malem mestecu, ki je nastalo šele pred nekaj leti, so turisti stopili na večmotorni helikopter, ki jih je pripeljal do zadnje točke potovanja. Tu, severno od jezera Unguz, — kjer je bila nekoč le solnata depresija neprimerna za bivanje, — so zaključevali dela za popolno odpravo puščave. Helikopter se je spustil nižje, da bi si lahko potniki ogledali velikanski bliščeči stroj, ki je spominjal na velik ekskavator in na mehanični škropilnik. Stroj je imel velikost ekskavatorja, premikal se je kakor slednji in imel je zajemalnik, ki je štrlel v naprej; na škropilnik pa je spominjal po ogromnem situ na kraju ročice.. Dolga ročica se je enakomerno premikala ter škropila pesek z neko črno tekočino. Pred tem strojem je nekaj silnih buldožerjev in drugih strojev zravnalo tla, za strojem pa je drug stroj čudne oblike, sadil drevesa, predvsem italijanske borovce Skupina strojev se je počasi premikala, za njo je zemlja izgledala kakor asfaltirana kot svetla izglajena proga. Tekočina se je na pesku strjevala, nastala je skorja, debela kot navadna lepenka. Ta skorja je s pomočjo zasajenih dreves za večno ukrotila vedno premikajoči se pesek Kara - Kuma, ki se je skozi stoletja vedno premikal in prinašal povsod brezupno puščavo.

Dekle je pripovedovalo gostom, kako so pred nekaj desetletji sovjetski znanstveniki sklenili, da pokrijejo stoletne peščevine z neprodorno plastjo. Površino premičnih peščenin so pokrili z vrsto tekočega kleja, ki ga pridelujejo po nizki ceni iz petroleja. Ko bituminozna tekočina vsrka zgornjo plast peska in se utrdi, nastane skorja, ki ima iste značilnosti kot navaden asfalt. Vlagi prepusti dostop in jo tudi obdrži. Čudoviti klej rabijo tudi za namakanje ter z njim pokrijejo stene namakalnih kanalov, da se voda ne izgublja.

Helikopter se je zopet dvignil in potniki so z enim samim pogledom zajeli neskončno zeleno trato, ki se je razprostirala pod njimi do peščene meje. Obdelano ozemlje je mejilo na severu in vzhodu na vinograde, na jugu na iglavce, na zapadu pa na neskončna polja bombaža.

NIKOLAJ ZAHAROV
kandidat agrarne vede

Nove sintetične snovi nam bodo nudile boljša oblačila

Lahko trdimo, da se je začela doba umetnega in sintetičnega vlakna. Viskoza nylon in druge sestavine so dosegle tako popolnost, da so jim naravna vlakna, v prvi vrsti bombaž, delno prepustila svoje nekdaj privilegirano mesto. Razkošen plašč, ki bi na prvi pogled rekli, da je iz vidre ali astrahana, je v resnici iz nylona, je lahek in prijeten. Drugo blago, ki izgleda iz čiste volne, je pa izdelano iz novega sintetičnega vlakna. Toda potrošnik je prizanesel kemikom, ker so tako popolno posneli naravne tkanine.

Kemiki so sestavili tkanino iz izredno močne in trpežne viskoze. Proizvodnja nogavic iz viskoze je večja od one iz nylona. Kemiki in tehniki so pripravili za odjemalce tudi krasne obleke iz trikoja, preproge, gabardin iz viskoze. Obleka iz trikoja, ki se malo razlikuje od pletenine, je podobna tanki volni in stane malo. Ni skrivnost, da je izdelana iz lesa. Kubični meter lesa nudi toliko volne kot 25-30 ovac na leto.

Toda izmed vseh teh velikih uspehov kemije je ostal bombaž na zavidljivem mestu v tekstilni industriji. Računa se, da dva kubična metra lesa nudita lahko toliko sintetičnega kratkega vlakna, kolikor se pridela na hektaru zemlje bombaža. Toda pridelki so sedaj popolnoma drugi, često še bogatejši, včasih večji. Zato nabiralci stalno izboljšujejo tudi fizično - mehanične značilnosti bombaževega prediva.

PAVEL TERTJAKOV
Odgovorni pri tehničnem vodstvu Ministrstva industrije blaga široke potrošnje

(Nadaljevanje sledi)

ZAKON 264 JE NOV KORAK NAZAJ V LAJŠANJU BREZPOSELNOSTI

Ukinitev SELAD bi še zaostrila težko gospodarsko stanje

V delovnih centrih nad polovico nižja plača, kot pri Selad - Kakšne posledice bi imela ukinitev conskega proračuna - V treh mesecih 700 zaposlenih manj pri Selad - Prizadete bi bile tudi podeželske občine

Poleg neštetih problemov, ki vedno bolj tarejo in zaskrbljajo tržaško delovno ljudstvo, je prišlo v zadnjem času na dnevni red vprašanje nadaljnjega obstoja ustanove Selad. Kot znano je bila Selad ustanovljena januarja 1952 z ukazom 197 takratne ZVU. Ze njena ustanovitev je pomenila korak nazaj v primeru s prejšnjim oddelkom za javna nedonosna dela, ki je bil tako ukinjen. Brezposelni, ki jih je izmenoma zaposlil navedeni oddelek, so namreč prejemali plačo na podlagi delovne pogodbe in njihove pravice so bile isto tako zaščitene po delovni pogodbi. Z ustanovitvijo Selada, do katere je prišlo proti volji zainteresiranih in brez posvetovanja s strani takratne oblasti s sindikalnimi organizacijami, pa so odpadle za delavce vse gornje ugodnosti oziroma pridobitve. Pri Seladu prejemajo delavci 1200 lir na dan brez drugih dodatkov, razen družinskih poglavarjev, ki prejmejo za vsakega družinskega člana 100 lir dnevno, kar naj bi predstavljalo nekako družinsko doklado.

Kljub vsem pomanjkljivostim, ki jih ima ta ustanova, postavljena za lajšanje brezposelnosti, pa se je v vsej dobi njenega obstoja pokazalo, da je neobhodno potrebna. Kriza je namreč v vseh panogah vedno večja, dan za dnem se vrstijo odpusti in danes ni sploh več govora, da bi lahko kako večje ali manjše podjetje, tovarna ali ladjedelnice sprejele na delo še tako skromno število brezposelnih. Zato postaja Selad za vedno večjo armado brezposelnih edini vir zaslužka, čeprav je ta skromen in povrhu tega še začasen.

Razumljivo je torej, da je odlok generalnega komisarja s katerim je ukinil nekatere odredbe bivše ZVU kar tiče dela in raztegnil na naše področje italijanski zakon št. 264 o ustanovitvi delovnih centrov, povzročil resno zaskrbljenost med brezposelnimi in delavci, ki jih zaposluje Selad ter tečaji za strokovno preusposobitev. Zaskrbljenost je tudi povsem utemeljena. V delovnih centrih je predvidena dnevna plača v znesku 500 lir, razen tega prejme družinski poglavar, ne glede na število članov družine 100 lir dodatka dnevno. Ce primerjamo te številke s plačo pri Selad, vidimo, da so prejemki v delovnih centrih nad polovico nižji. Tudi glede tečajev za strokovno preusposobitev prinaša zakon 264 veliko slabše pogoje. Dočim prejemajo sedaj v teh tečajih 880 lir dnevno, družinski glavarji že dodatek 100 lir, predvideva omenjeni zakon 300 lir dnevno in za družinske poglavarje še 100 lir dnevnega dodatka.

So pa še drugi razlogi, ki dajo slutiti, da je nadaljnji obstoj Selada vedno bolj v nevarnosti. Na tiskovni konferenci o letošnjem conskem proračunu, se je namreč vladni komisar izrazil glede bodočega obstoja samostojnega proračuna za naše področje, precej nejasno. Ukinitev samostojnega proračuna pa bi pomenila istočasno ukinitev Selada in tečajev za strokovno preusposobitev. Razen tega je vladni komisar na sestanku s tukajšnjimi predstavniki vladnih strank izjavil, da bo prišlo do sprememb v strukturi te ustanove. Kakšne bodo te spremembe pa nihče ne ve.

Tudi podatki o številu zaposlenih pri Selad v prvih treh mesecih tekočega leta, ki so povzeti iz biltena Trgovske zbornice potrjujejo upravičenost zaskrbljenosti prizadetih 20. januarja t.l. je bilo zaposlenih v tržaški občini pri Selad 2.736 delavcev, danes jih je približno 2.100, v občinah Devin-Nabrežina, Zgonik, Saležin Repentabor je število padlo od 294 na 233, v Miljah in Dolini od 275 na 240. Dejstvo je, da se od 20. januarja dalje ne vršijo več izmene brezposelnih. Delavec, ki je dopolnil določenih 1250 delovnih ur, ni več nadomeščen z drugim brezposelnim. Kljub temu, da je število brez-

(Nadaljevanje na 4. strani)

V ZSSR so pred 3 leti začeli graditi 1100 km dolg Turkmenski kanal, ki bo spremenil puščavo Kara-Kum v rodovitno polje

ZA NAŠE KMETE

Koledar za mesec april

Na polju

Kmet ima v aprilu polno dela na polju. V tem mesecu sadimo krompir, sejemo krmsko peso, turščico, fižol, deteljo, itd. Preden sejemo, moramo paziti, da je zemlja čim bolj na drobno zdrobljena ter da ni premokra ali pa celo blatna. V primeru, da je zemlja premokra, je dobro počakati nekaj dni, da se nekoliko osuši, ker bo seme prej in boljše kalilo. Boljše in večje pridelke bomo imeli, ako bomo sejali ali pa sadili lepo v vrste. Sajenje ali pa sejanje v vrste je priporočljivo, ker olajša delo, ko okopavamo ali pa osipamo. Preden izročimo seme zemlji, moramo pognojiti z naravnim gnojem in z umetnimi gnojili, da bodo imele rastline na razpolago zadostno količino redilnih snovi, ki jih potrebujejo pri razvoju.

V hlevu

Ko pričnemo krmiti živino z zeleno krmo, moramo paziti, da ne preidemo prenaglo iz suhe na zeleno krmo. Prehod od suhega k zelenemu krmljenju se more izvršiti počasi. Počasi začnemo mešati zelena krmila s suhimi. Suho krmo pa nižamo od dne do dne, dokler ne preidemo v 14 dneh na samo zeleno krmo.

Ker se bližajo topli dnevi in s temi tudi nevarnosti za razširitev kužnih bolezni, polagajmo večjo pažnjo snagi in čistoči v hlevu in v svinjaku. Brez dvoma bo koristno, ako bomo temeljito razkužili vse prostore.

V vinogradu

V tem mesecu lahko cepimo trte v glavo. Sedaj lahko tudi vežemo trte. Vezanje trt v tem mesecu je zelo lahko in brez nevarnosti, da bi se mladiči polomili, ker sedaj so veje že polne soka in se lahko brez težave zvijejo.

Proti koncu tega meseca bo vinograd že ozelenel. Ob tej priliki moramo paziti, da ne bi vinograd napadli škodljivci kot na primer: trtjon in majski hrošč. Oba škodljivca lahko zatiramo tudi s pobiranjem.

V kleti

Preden ozeleni trta, se mora v drugič izvršiti pretakanje vina. To opravilo moramo čim prej izvršiti ker se v tem času začnejo vina gibati in v primeru, da vino še leži na drožju obstaja nevarnost, da se drožje dvigne in se vino zmoti.

Ko pretakamo vino, moramo polagati veliko pažnjo snagi in zdravju sodov. Preden natočimo vino v sode, moramo sode žveplati. Tudi v kleti naj vladata snaga in red. Pometena tla, pobeljene stene in lepo očiščena vinska posoda tudi na zunanji strani nam prikažejo takoj pridnega in skrbnega kletarja.

Na vrtu

Na prosto sejemo v tem mesecu špinačo, bledes, radič, čebulo, redkvico, peteršilj, kumare in buče, fižol itd. V tem mesecu tudi presajamo sadike, ki so zrasle v toplih gredicah in predvsem sadike solate. V toplih gredicah prepikiramo sadike paradižnika, melancane, zelene in paprike.

Ako hočemo pospešiti raščo kakšne rastline, ji dodamo nekoliko apnenega dušika ali pa čilskega solitra, ki bo prinesel zemlji dušika v taki obliki, da ga lahko rastline takoj užijejo.

* * *

Kmetovalci pomnite, da je kmetijska zadruga vaša ustanova, ki vam nudi po najnižjih cenah vse kmetijske potrebščine, ker ni špekulantska ustanova!

Vodstvo kmetijske zadruge je vzelo v poštev vse predloge, dane na zadnjemu rednem občnem zboru ter znatno znižalo cene umetnega gnojila in drugih kmečkih potrebščin.

GRIGORIJ BAKLANOV

Televizor

(Prevedel Renato Možina)

V hiši smo mi prvi kupili televizor. Splezal sem na streho, da bi pritrdil anteno, na dvorišču pa so medtem razglašali dečki novico.

«Sinicini so kupili televizor! Stric Ljoša postavlja anteno!» Moja popularnost je narasla. Ko sem splezal s strehe, so me vsi dečki, kolikor jih je bilo tam, spoštljivo pozdravili in molče spremili do vhodnih vrat. Kadar so me potem srečali, so me vedno gledali s pobožnimi očmi. Vzrok te pobožnosti sem odkril prav kmalu.

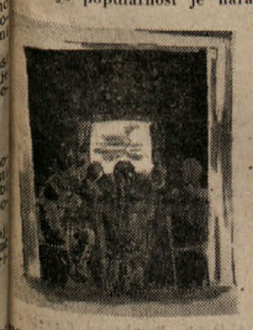

V nedeljo, mnogo časa preden se je začel prenos tekme Dinamo-Spartak, se je pred našimi vrati začul topot nog. Nekaj so mrmrali, nekoga so rinili naprej. Potem mir... In v tišini je zvonček plaho zazvonil. Odprl sem vrata. Prostor pred njimi in na stopnicah je bil natlačen s fantiči. Bilo jih je dvajset, ne manj.

«Prav», sem rekel malo začuden. «Pa niste mogli priti prej?»

«Saj sem rekel, da je zgodaj,» sem zaslišal pod stopnicami šepet in tako razumel, da je nekdo tudi tam doli.

«Bali smo se, da ne bi zamudili,» se je opravičil za vse povelnik nogometne čete dvorišča.

«Dobro, ko je tako, se spravite vsi noter. In očistite si čevlje!»

Dečki so suvajoč se in sopeč stopili v moje stanovanje. Na pragu si je vsakdo skrbno obrisal podplate čevljev. Potem so po prstih, kot da bi v hiši bil bolnik, krenili drug za drugim proti obednici in takoj, ko so sedli zraven televizorja, so začeli nestrpno drsati po stolicah.

Moja tašča, ki je bila pred približno dvema tednoma zadeta z žogo v glavo, je sklenila izkoristiti ugodni trenutek, da najde krivca. Obrisala si je roke v predpasnik ter napuhnjena in veličastna krenila proti obednici. Toda tu sta vladala mir in lepo vedenje. Skoraj se je zdelo, da sedijo na stolicah deklice in ne dečki. Teta je ginjena, prepričana, da je dečki niso mogli zadeti z žogo, odšla. Gotovo je bil kakšen razuzdan potepuh z drugega dvorišča.

V dvorani so se medtem vzbujale strasti. Zdaj pa zdaj smo čuli blazen topot nog, kot da bi tekli za kom, in krike: «Daj! Daj. Kaj čakaš? Daj!» potem pa dolg vzdih bolečine: «Oj, ušla mu je!».

Ko se je prenos končal, so dečki stekli na dvorišče in takoj začeli živahno razpravljati, mahaje z rokami. Kmalu se je pojavila žoga.

Še smo bili pod vtisom vdora dečkov, ko smo začuli, da v prednji sobi spet zvoni. Delal sem nad nekimi risbami, pa je šla odpirat moja žena. Na hodniku se je takoj začul hrup poljubov, potem pa veseli vzkliki:

«Oh, kakšno čudo, kakšno čudo!... Neprimerljiva!... Peter, sezuj si galoše! Ne, Anječka, reči mi morate, kdo vam jo dela... Vi sami? Zares, pa ste prava čarovnica!»

Razumel sem, da je «čarovnica» moja žena in da je prišla Irina Vladimirovna, tista iz stanovanja št. 105. Kakor zmeraj je bila prišla «za minutico», kar je pomenilo, da je treba spraviti risbe.

«Aleksej Vasiljevič! Ubogi delavec! Toda prišla sva za minutico, samo za minutico. Peter, sedi, ne stoj tam pri vratih! Ah, ali ste skrili televizor? Da nama ga ne bi pokazali! (Možev uničevalen pogled.) Toda naše stoletje je stoletje čudežev! Peter, popravi si ovratnico...»

Spet so pozvonili. Anja je odšla. Začul se je njen glas, ki je nekoga vabil: «Vstopite, vstopite! Ne, ne... Gotovo, nič ne motite.»

Vstopil je Grigorij Semjonovič, najemnik gornjega nadstropja. Ljubitelj glasbe.

Zvonček je malo pred začetkom prenosa jel pogosteje zvoniti. Iz kuhinje smo vzeli vse stolčke, sosedje so nam posodili svoje stolice. Toliko kožuhov in toliko sukenj ni nikoli viselo na našem obešalniku niti ob velikih praznikih in nikoli nisem videl na tleh toliko galoš.

Zadnji je prišel hišni upravitelj Vandin. Nosil je jopič s krzneno podlogo in škornje. Prestopil je prag, potegnil iz žepa robec in se hrupno useknil. Potem je rekel, brišoč si brke:

«Dne desetega je dospel na upravo protest zaradi neustrezne ogrevalne naprave. Ste podpisali tudi vi? Vsekakor so bila dana navodila za zboljšanje.»

«Vstopite, vstopite, prosim,» sem ga povabil. «Sedaj se bo začela predstava.»

Kot da ni slišal, je tovariš Vandin pogledal števec: «Toda!» Potem je pogledal strop: «Treba bo malo pobeliti... Poleti bomo vzeli stvar v poštev.» In šele potem ko je tako rekel, je krenil proti obednici, vzdigovaje noge, kot da bi hodil po dvorišču, polnem gradiva. Upraviteljev prihod je naklonil shodu neko slovesnost in v prvi vrsti so se malo stisnili, da bi napravili prostor.

Potem se je mrmranje spet vzdignilo zaradi tega, ker ni bilo več stolic ne za Anjo ne zame. Vsi so naju hoteli prisiliti sesti.

«Peter, vstani!» je zakričala Irina Vladimirovna. Odklonila sva.

«Ne vznemirjajte se, ne vznemirjajte se», jih je zaprosila Anja. «Ni treba, midva sva doma.»

Drugi dan so prišli k nam najemniki vseh stanovanj in vsakdo je previdno prinesel s seboj stolico. S šestega nadstropja so pripeljali staro mamico Arhipovno (že tri leta, kolikor so pravili, ni hodila z doma). Starka je stokala in se prijemala za stopniški držaj s svojimi prestarimi rokami, pokritnimi z rjavimi pegami; spremljal jo je vnuk, ki je nesel nizek stolček.

Starko so posadili prav zraven platna. Takoj ko se je prikazal napovedovalkin obraz, so po licih Arhipovne stekle solze.

Vnuk, dijak sedmega razreda, se je zmedel in ozirajoč se začel razlagati babici, da je to napovedovalka, prav kakor se dogaja pri radiu, kjer so napovedovalci; potem bodo predvajali predstavo. Stara mamica je stresla glavo in se strinjala z vsemi. Toda potem, ko so se na platnu prikazali mladi igralci, so ji spet privrele iz oči solze in je začela mahati z rokami:

«Oh, kako so mladi, moj Bog!...»

Stara mamica Arhipovna se je izkazala ljubiteljica televizije. Vsak večer jo je vnuček pripeljal na običajnem stolčku z zadnjega nadstropja; potem je starka sedla pred platno in ko se je prikazala napovedovalka ter rekla: «Pozdravljeni, tovariši!», je pozdravila tudi starka, kot da bi bila njena znanka: «Pozdravljeni, draga, pozdravljeni! Kako se počutite danes?»

Potem ima vsakdo svoja magnjenja. Grigorija Semjonoviča, ljubitelja glasbe, nove predstave in filmi zanimajo malo. Zato pa ne ostaja doma — ne, prihaja vsceno. Dela se naveličanega. Toda, kadar poje Kozlovskij, se Grigorij Semjonovič spremeni. Njegova sapa je težka in pretrgana, obraz razburjen; v njegovih očeh švigata groza in radost.

«Evo, tu... zdaj...» mrmra strastno in kot zamaknjen. «Čujte, čujte, kako prijemlje a!...»

Po resnici povedano, nihče ne uspe, da sliši ta «a», zakaj prav v trenutku, ko je Kozlovskij na tem, da ga prime, Grigorij Semjonovič prosi in roti vse, naj poslušajo.

Nasprotno od Grigorija Semjonoviča se knjigovodja Arsentij Romanovič Trjakin ne zanima za glasbo. Obožuje satirične veseloigre, posebno tiste, v katerih «strogo kritizirajo vodje». V takih trenutkih dobi njegov obraz zarotniški izraz.

«Ste razumeli humor tega dejanja?» vpraša skrivnostno in se obrne na stolici, pokrivajoč platno z rameni. In čeprav ni nobenega dvoma in so vsi razumeli, začne vseeno razlagati. Rečejo mu, naj molči: «Sst! Sst!» Toda želja, da razloži ljudem «humor tega dejanja», je prevelika in Arsentij Romanovič začne spet razlagati.

Jaz in moja žena pa imava najrajši četrtke. Četrtek je namreč dan počitka za tiste, ki imajo televizor. Vsak četrtek, ko se vrneva z dela, popijeva čaj v največjem miru, se poigrava z najinim detetom, pokramljava; potem se začnem učiti. Skratka, večer nama mine kakor vsem tistim, ki nimajo televizorja. Druge večere stojim na hodniku, gledam obešalnik, ki stoka pod težo kožuhov, in kadim. V obednici je tiho in v temi, ob svetlobi platna, se iskri množica oči. Tudi Anja je tam, z njimi: Irina Vladimirovna je ne pusti iti. Anja sedi, gleda predstavo in misli, da bom kmalu imel izpite na dopisovalnem oddelku zavoda, misli, da se moram učiti, misli, da se Vovka tudi danes ni učil lekcij. Kako je čudno! Odkar smo kupili aparat, Vovki niso dali več nič iz računstva, ne nalog ne lekcij! Glej ga tu, kako kroži okoli mene in se pritožuje:

«Vam odraslim gre dobro; vam predvajajo vsak dan kaj, otrokom pa samo v nedeljo...»

Dokler se prenos ne konča, ga ni mogoče spraviti spat. Poskusili smo že. Kadim in mislim, da se v taščini sobi ne morem učiti: tam zibljejo dete, ki ima manj kot eno leto. V kuhinji... Zadnjič sem se poskusil namestiti v kuhinji s svojo risalno desko, toda med odmorom je prišla Irina Vladimirovna in začudena vzkliknila:

«Aleksej Vasiljevič! Ubožček! Zakaj se nas ogibate?»

Mož se je nagubal pod njenim pogledom kot lubje na ognju.

«No, no, ne vznemirjajte se, prosim...» sem pohitel.

Irina Vladimirovna se je pritoževala, da se ne menim za televizijo. «Tako zanimiva je! Vaša Anječka je kar nora...» Ne, v kuhinji ne morem delati. In če bi zaprosil kakšnega soseda, naj mi dovoli, da se učim v njegovem stanovanju, medtem ko gleda predstavo? Z druge strani pa me utegnejo potrebovati: malo razločna slika, proge na platnu — tedaj me pokličejo.

Gledam obešalnik in mislim, da je danes komaj ponedeljek: še dva cela dneva, preden pride četrtek.

Zanimivo bi bilo vedeti, kako delajo tisti, ki imajo televizor in živijo v eni sami sobi.

Zdaj, kadar hodim po ulicah, se vedno oziram po strehah hiš. So palače, na katerih se vidi zdaj deset, zdaj petnajst anten. Na tem svetu so ljudje, ki ne poznajo trpljenja. Medtem pa pravijo, da je Marija Ivanovna (tista, ki biva v stanovanju osemindvajset) na tem, da kupi televizor. Bo res? Moja žena bi bila voljna iti k njej, da določita izmene.

V MESTU IN DELO NA PODEŽELJU

Prosvetna konferenca za dolinsko občino

V petek prejšnjega tedna je bila v Dolini konferenca prosvetnih društev te občine. Prisostvovali so zastopniki vasi Dolina, Prebeneg, Boljunec, Ricmanje in Domjo. Poročilo o nalogah prosvetnih društev in prosvetnih delavcev v novem položaju, o potrebi po poživitvi prosvetnega delovanja za obrambo koristi in narodnih pravic Slovencev, je podala tov. Jelka Gerbec. Sledila je dobra diskusija, ki so se je udeležili vsi prisotni.

Splošno je mnenje, da je potrebno ojačiti obstoječe dramske skupine, ustanoviti nove, kjer jih ni ter jim preskrbeti kratke igre, ker so najbolj izvedljive za diletantske skupine. Posebno skrb bo treba nuditi mladini, kar se doslej v društvih te občine ni delalo, ustanoviti dramske skupine otrok in prirediti z njihovim sodelovanjem čim več kulturnih predstav. Zlasti v krajih, kjer so društva nekativna (Domjo, Boršt) zaradi pomanjkanja sedeža, bo treba prirediti več predavanj v gostilniških dvoranah, po možnosti s filmskimi projekcijami.

Povzeti so bili sklepi da se bodo ojačili odbori obstoječih društev, dodelili odgovorni za kulturno delovanje v krajih, kjer nima društvo možnosti razvoja, da se bodo razdelile izkaznice za letošnje leto, pripravili občni zbori v Boljuncu in Ricmanjih ter priredilo v pomladni sezoni vsaj eno kulturno prireditev v vsakem kraju.

Obvestilo za kmetovalce

Kmetijsko nadzorništvo sporoča, da je pričelo 24. t. m. izdajati nakazila za dvig semena večne in triletne detelje po znižani ceni.

Ker stane kilogram večne, kot triletne detelje, 780 lir, mora kmetovalec, ki je predčasno naročil seme, plačati ob dvigu nakazila 510 lir za vsak kilogram semena.

Problem SELAD

(Nadaljevanje s 3. strani)

poselnih vedno večje, imamo danes pri Seladu zaposlenih nad 700 delavcev manj, kot januarja meseca.

Težke posledice, ki bi jih trpeli z ukinitvijo Selada ne samo pizadeti brezposelni marveč tudi mali trgovci, obrtniki, krošnjarji, branjevke itd. nam zgovorno povejo tudi naslednje številke. Plače Selada znašajo mesečno približno 102 milijona lir. Ta mesečni znesek se precej približuje celotnemu mesečnemu izdatku za plače v ladjedelnicah CRDA. Samo v nabrežinski občini je bilo leta 1954 izplačanih 22,577.407 lir za plače pri Selad. V tej občini je bilo skozi vse leto zaposlenih izmenoma od 80 do 90 delavcev. Nadalje imamo v proračunu dolinske občine za tekoče leto postavko 20 milijonov lir za razna koristna in potrebna dela v okviru Selad. Tudi zgoniška občina je vnesla v svoj letošnji proračun med izredne stroške 4 milijone lir za vzdrževanje cest ki pridejo v poštev isto tako v okviru te ustanove.

Kakor vidimo bi imela ukinitev Selada težke gospodarske posledice tudi za podeželske občine in njihove občane. Prav zaradi tega je na vprašanju nadaljnjega obstoja ustanove zainteresiran zelo širok krog prebivalstva, ne samo v mestu, marveč tudi po vsem podeželju, od brezposelnega delavca, do malega trgovca, obrtnika pa do upraviteljev tržaške in podeželskih občin.

Delavci Selada in tečajev za strokovno preusposobitev vodijo že dalj časa borbo za naladjnji obstoj te ustanove z istimi mezdnimi pogoji ter zahtevajo, da se merodajne oblasti, predno ukrepajo o kateri koli spremembi, predhodno posvetujejo s sindikalnimi organizacijami. Te svoje osnovne zahteve so še podkrepili v resoluciji, ki je bila odobrena v sredo na zborovanju v mali dvorani gledališča «Rossetti». Resolucija bo nato krožila za podpis po vseh deloviščih Selada v mestu in na podeželju. Delavska delegacija pa jo bo osebno predložila ministrskemu svetu v Rimu. Tej borbi pa je potrebna čim širša solidarnost in konkretna podpora s trani prebivalstva v mestu in na podeželju.

OŽJI ODBOR JE NA SVOJO ROKO PRIPRAVIL PROSLAVO LJUDSKE VSTAJE

Občinski svet je poklican da iznese svoje predloge

Pripombe tov. Weissove - Protest zaradi prepovedi proslave žrtev iz ul. M. d'Azeglio - Intervencija tov. Radicha glede kršitve sindikalnih svoboščin - Govorilo se je tudi o problemu SELAD

V začetku občinske seje, ki je bila prejšnji petek so svetovalci počastili spomin 335 žrtev iz Ardeatinskih jam blizu Rima, enega izmed najbolj krutih in zverinskih pokoljev, ki so ga izvedli nacisti v Italiji. Sklicujoč se na deseto obletnico vstaje v Italiji, ki se slavi letos, je župan Bartoli nato obvestil občinski svet, da je ožji odbor že pripravil podroben spored proslav, ki bodo v Trstu ob udeležbi vseh oblasti. Ob tej priliki bodo preimenovane tudi nekatere tržaške ulice in trgi.

Po županovem poročilu je tov. **Bernetičeva** opozorila naj bi se ne pozabilo ob tej priliki tudi na žrtve iz ul. Massimo d'Azeglio in talce na Opčinah in Proseku. Župan je zagotovil, da bodo tudi žrtve, ki jih je omenila naša svetovalka, brez nadaljnjega proslavljene. Tov. **Radich je** pa vprašal pojasnila glede gradnje nove tramvajske remize v ul. Margherita. Predpostavljeni odbornik Carra se je v odgovoru skliceval na finančne težkoče. Obljubil je, da se bo na vsak način poskrbelo vsaj za potrebna popravila.

V diskusiji o občinskem proračunu je nato dr. Agneletto — po nekaterih pripombah — izjavil, da bo glasoval za proračun, dočim se je dr. Dekleva izjavil proti ter iznesel obenem vrsto kritik.

Na naslednji seji in sicer v torek je naša svetovalka tov. **Weissova** iznesla utemeljene pripombe glede sporeda proslav vstaje v Italiji, ki jih je pripravil občinski odbor brez sodelovanje vseh strank. Tov. Weissova je predvsem ugotovila, da bi se morajo o sporedu proslav razpravljati v občinskem svetu. Vse stranke, ki so v slednjem zastopane in so se udeležile osvobodilne borbe, imajo pravico povedati svoje mnenje in iznesti predloge. Kar se tiče preimenovanja ulic je naša svetovalka stavila konkretne predloge in sicer glede bivšega trga Impero in stopnjišča, ki vodi v spominski park pri Sv. Justu. Poudrtala je še, da tak način sestavljanja sporeda proslav, brez sodelovanja vseh skupin, ne more dati pravega izraza proslavam in dejansko potvarja pravi pomen osvobodilne borbe. Župan se je takoj izjavil proti vsakemu razpravljanju v občinskem svetu, češ da je ožji odbor že sestavil svoj načrt, komunisti pa lahko predložijo svoje predloge. Županova samovoljnost, ki je prišla tudi o tem vprašanju zopet do izraza, je prisilila našo svetovalko, da je še enkrat posegla v diskusijo in trdno vztrajala na prvotnem stališču.

V zvezi z oblastveno prepovedjo proslave žrtev iz ul. M. d'Azeglio, je nato tov. **Bernetičeva** postavila županu vprašanje, ali misli iznesti pred oblastmi protest občinskega sveta. V odgovoru je župan zagotovil da se bo o stvari točneje informiral in poročal na prihodnji seji.

Tov. **Radich** je v nadaljevanju postavljanja raznih vprašanj, iznesel protest zaradi odvzema dovoljenja za vstop pristanišče tov. Muslinu, tajniku sindikata pristaniščnikov. Tolmačil je tudi zaskrbljenost przadetih delavcev v zvezi z novim zakonom o delovnih centrih, ki postavlja v negotovost nadaljnji obstoj Selada ter istočasno sedanje plače, ki jih prejemajo delavci pri tej ustanovi in v tečajih za strokovno preusposobitev.

Pred zaključkom je občinski svet — po daljši diskusiji — odobril zahteve kategorije krošnjarjev za prodajo na javnih prostorih ob raznih praznikih v letu.

Zopet prepoved spominske proslave

Po številnih prepovedih proslav raznih spominskih obletnic, zborovanj in celo kulturne prireditve, je prišla torkat na vrsto proslava žrtev iz ul. M. d'Azeglio. Tudi to proslavo je kvestura prepovedala. Predstavnike ZKM in PSI, ki sta nameravali organizirati na kraju mučeništva spominsko svečanost s kratkima govoroma in polaganjem vencem, so najprej pošiljali od urada do urada, nato so jim «velikodušno» svetovali naj bi imeli proslavo v zaprtem prostoru. Tudi v tem primeru je šlo za «očuvanje javnega reda».

Tako imajo Tržačani še dokaz več, kako sedanja oblast tolmači demokratično upravljanje tega področja na podlagi načel Listine o človeških pravicah. Vojaške okupacije ni več, toda vzdušje in metode so še vedno ostale in se celo v gotovih primerih poslabšale. Celo ZVU ni nikdar prišla do tega, da bi prepovedovala spominske svečanosti.

Neupravičen odpust 2 delavcev v ILVA

Ravnateljstvo odpustilo Plečnika in Stepančiča ne da bi počakalo na izid sodnega postopka - Takojšen protest sindikata kovinarjev Delavske zveze

Prejšnji teden je ravnateljstvo Ilva nenadoma in brez tehtnih razlogov odpustilo z dela Vincenca Plečnika in Fridrika Stepančiča, ki sta v skupini Skedenjcev, aretiranih v zvezi z umorom trgovca Aleccija iz Catanie, ki se je pripetil prve dni novembra 1945.

Svoj samovoljen in istočasno nečloveški in nesocialen način postopanja proti tema delavcema, opira ravnateljstvo na delovno pogodbo in sporazum o poedinih odpustih. Ravnateljstvo se sklicuje predvsem na člen 38 delovne pogodbe, ki predvideva odpuste, za katere pa mora imeti delodajalec tehtne in resne razloge. Toda v danem primeru takih razlogov ni. Če sta bila Plečnik in Stepančič aretirana in prijavljena sodišču, ni nikakor še rečeno, da sta obtoženega dejanja tudi kriva. O tem bo odločalo šele sodišče, ki je edino poklicano, da izreče zadnjo besedo. Kar se pa tiče neupravičene odsotnosti z dela, ki traja preko 4 dni — na kar se sklicuje ravnateljstvo — tudi to ne opravičuje odpusta. Plečnik in Stepančič gotovo nista po lastni krivdi odsotna iz tovarne. Sploh pa je tako postopanje ravnateljstva, že samo iz tega razloga tembolj nečloveško in nesocialno.

Čim je sindikat kovinarjev Delavske zveze-CGIL zvedel za odpuste, je takoj intervenival pri Zvezi industrijcev ter zahteval, da se skliče sestak za obravnavanje zadeve. Delavska zveza povsem utemeljeno osporava pravico ravnateljstvu Ilva do takega nastopanja, ki krši delovno pogodbo in obenem sporazum o odpustih podpisan 1952. leta.

Ni dvoma, da ima zadeva dveh odpustov ozadje nizkotne politične špekulacije. S takim nastopanjem se postavlja ravnateljstvo tovarne na linijo šovinistične gonje, ki jo je okrog aretacije skupine Skedenjcev sprožilo določeno časopisje. Zadeva ni še niti prišla pred sodišče in že hočejo prikazati aretirane, kot najhujše kriminalce, načrtno pozabljajoč, da s samim policijskim zaslišavanjem in aretacijo krivda še ni dokazana. Saj se je že pripetilo, da je policija aretirala in obtožila kaznjivega dejanja, dočim se je na sodišču izkazalo, da je bil obtoženi nedolžen in zato tudi oproščen.

V ČETRTEK IN VČERAJ SO STAVKALI ITALIJANSKI ŠOLNIKI

V stavko so stopili tudi slovenski šolniki

Konkreten izraz solidarnosti treh slovenskih sindikalnih organizacij - Ukinjeni odpusti v tovarni testenin

V četrtek in včeraj so stavkali v Italijanski republiki in v Trstu vsi profesorji italijanskih srednjih šol. Do tega korake so se po dolgem čakanju na rešitev svojih zahtev, končno odločili, ker jim vlada noče priznati mezdnih izboljšanj. Razen tega imajo začasno nastanjeni profesorji še vedno odprto vprašanje stalne namestitve.

Stavki so se iz solidarnosti pridružili tudi slovenski šolniki. Zvezni odbor strokovnih organizacij slovenskih šolnikov je izdal ob tej priliki naslednje obvestilo:

V zvezi s stavko profesorjev in ravnateljev italijanskih srednjih šol, ki jo je napovedala za 31. marca in 1. aprila t.l. «Enotna fronta za šolo» v Italiji so strokovne organizacije nameščencev slovenskih šol v Trstu na izrednem sestanku svojih predstavnikov v Zveznem odboru sklenile, da se iz solidarnosti stavke udeležijo tudi profesorji in ravnatelji slovenskih srednjih šol na Tržaškem ozemlju v upanju, da bodo v bodoče deležni enake solidarnosti od strokovnih organizacij italijanskih šolnikov v borbi za ureditev slovenskega šolstva.

Konkretna solidarnost, ki je prišla tokrat do tako lepega izraza s strani slovenskih šolnikov, je nadvse pozitivno dejstvo, ki ga je treba pozdraviti z zadoščenjem. Brez dvoma je to pomemben korak naprej za boljše medsebojno poznavanje problemov šolstva in šolnikov ter razumevanje potrebe skupnih akcij, ko gre za zaščito koristi in pravic bodisi slovenskega, kot italijanskega učnega osebja.

V sredo zvečer je bilo v mali dvorani gledališča «Rossetti» dobro obiskano zborovanje delavcev pri Selad in tečajih za strokovno preusposobitev. Po obširnem poročilu o intervencijah in prizadevanjih Delavske zveze-CGIL v obrambo te ustanove, so se vsi prisotni izjavili za vztrajno nadaljevanje borbe proti ukinitvi Selad in za ohranitev sedanjih plač. V tem smislu je bilo odobreno tudi pismo, ki ga bo nesla delegacija na ministrski svet v Rim. Potne stroške delegacije bodo krili delavci s prostovoljnimi prispevki.

Z dnem 31. marca je vodstvo Selad odpustilo vse uradnike in tehnike ki so dovršili 6 mesecev službe. Na ta način pa je dejansko onemogočeno nadaljevanje del, ki so v teku, tako v Trstu, kot v podeželskih občinah. Zato je Delavska zveza-CGIL takoj intervenirala na merodajnem mestu.

Na intervencijo Delavske zveze-CGIL je ravnateljstvo tovarne testenin preklicalo najavljenih 5 odpustov delavcev ter obenem zagotovilo, da bo s prihodnjim tednom začela tovarna obratovati s polnim delovnim urnikom.

VLADNI KOMISAR JE ODGOVORIL NA PROTEST PD "SLAVEC" V RICMANJIH

Tudi v odgovoru protislovja med njegovimi obljubami in dejanji

Pred dvema nedeljama je nameravala prirediti dramska skupina iz Ricmanj kulturno prireditev ob priliki praznika žena v Ricmanjih. Na sporedu je bila Leskovškova igra «Dva bregova». Kakor smo že poročali je bilo že vse pripravljeno, ko je policija nekaj ur pred začetkom prepovedala predstavo ter iznesla edini razlog, da ni oder kolavdiran, kakor po predpisih. Prosvetno društvo «Slavec» iz Ricmanj je naslovilo na vladnega komisarja pritožbo zaradi prepovedi. Zahtevalo je, naj se take prepovedi ne bi več dogajale, ker so priprave združene s stroški ter bi zato morale oblasti javne varnosti sporočiti svojo odločitev pravočasno. Poleg tega je PD navedlo da so prejšnje oblasti vedno dovolile igranje na tem odru, ker so poznale razmere, ter da se nikoli ni pripetilo ničesar.

Dr. Palamara je pa dne 26. marca poslal na pismo PD «Slavec» odgovor, ki kakor marsikatero izmed njegovih dejanj zveni v velikem protislovju z obljubami in izjavami, storjenimi ob njegovem prihodu. Pričakovati bi bilo, da dr. Palamara odgovori slovenskemu prosvetnemu društvu v slovenskem jeziku, ker bi s tem dokazal, da prizna obstoj Slovencev v teh krajih. Toda sodeč iz pisma, ki je sestavljeno le v italijanščini, ne da bi bil niti dodan prevod, lahko mislimo, da dr. Palamara sploh ne namerava upoštevati uporabe slovenskega jezika.

Poleg tega trdi dr. Palamara v svojem dopisu, da je protest prosvetnega društva popolnoma neupravičen (to smo si sicer pričakovali) ter navaja v dokaz, da dvorana ni bila kolavdirana ter da igra ni bila predložena oblastem v odobritev! Dočim je policija navajala kot vzrok prepovedi le dejstvo, da ni bil oder kolavdiran, g. Palamara navaja še nov razlog, ki sploh nima podlage, da lažje opraviči oblastveni postopek. Vemo, da je v Italiji v veljavi cenzura, toda Tržačani imamo zaščito Londonskega dogovora, imamo Posebni statut, ki sploh ne govori o cenzuri, obratno, statut zagotavlja svobodo akcije in besede, svobodo kulturnega izživljanja in neovirano uporabo slovenskega ježika!

Čas bi bil, da se neha pometati s pravicami Slovencev, ker je slovensko ljudstvo že preveč preizkusilo, preveč žrtvovalo za uničenje fašizma, preveč dalo za splošno stvar demokracije in za izboljšanje življenjskih pogojev v naših krajih, da bi se na vse to pozabilo in ga spet začelo kruto zatirati! Čas bi bil, da se merodajne oblasti vendar zmenijo za upoštevanje pravic slovenskega naroda, kakor tudi za človečanske pravice vsega tukajšnjega ljudstva, ki se prav tako v zadnjih časih zapostavljajo!

Dopis iz Mačkovelj

Kakor vsako leto je reka pri Mačkovljah v Valah tudi letos poplavila kmetom naše vasi več hektarov zemlje. Voda nam prizadeva mnogo škode, ker ne moremo v tem času obdelovati njiv, ne moremo pravočasno sejati, obvezati trt, obrezati sadnega drevesja (v Valah je mnogo češenj in oljk).

To veliko škodo povzroča reka, ker je struga prepolna kamenja in zemlje, ki jo voda naplavi. Dolinska občina si zelo prizadeva, da bi merodajne oblasti poskrbele za čiščenje ter bi se tako preprečila letna poplava. Toda oblasti že štiri leta obljubljajo, da bodo ukrenile potrebno, vendar svojih obljub do sedaj niso držale in reka je še enkrat narasla. Na ponovno prizadevanje občine je sicer prišel pred nekaj dnevi na pregled inženir, da se prepriča o potrebi in nujnosti, da se struga očisti. Upajmo, da bo «Genio Civile» končno razumel nujnost rešitve tega problema. Ni pravilno, do morajo zaradi prevelike birokracije tega urada trpiti kmetje.

Kmet iz Mačkovelj

Združenje za kulturne stike «Trst-Madžarska» bo proslavilo jutri, 3. aprila, deseto obletnico osvoboditve Madžarske Proslava bo ob 10. uri v Kinu ob morju. Predsednik vsedržavnega Združenja poslanec Luigi Polano bo predaval o «Današnji Madžarski». Predvajan bo nato film «Budimpešta 1810» in dokumentarni film «Madžarska-Anglija 7-1»

Prispevajte za 1. maj!

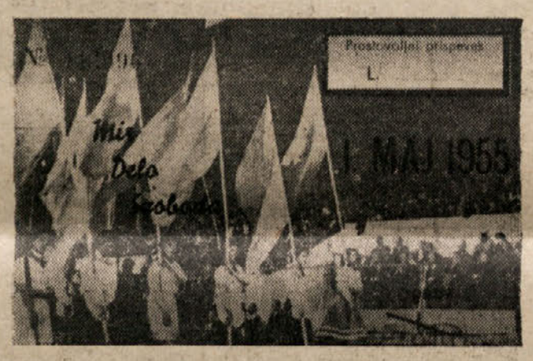

Začela je nabiralna akcija denarnih prispevkov za 1. maj. Vse sekcije in celice so že prejele potrebno število blokov s priznanicami za prispevke. Tovariši, simpatizerji, demokrati, prispevajmo, vsak po svojih močeh, da bo imela letošnja prvomajska manifestacija še večji uspeh.

Nagraditev krožkov ZDŽ

V ponedeljek, 4 t. m. priredi Zveza demokratičnih žena praznik za delegatske ZDŽ, na katerem bodo razdeljene nagrade za krožke in tovarišce, ki so se odlikovale v prvi etapi kampanje za pristop v ZDŽ.

Podamo bo poročilo o poteku kampanje; govorilo se bo o pripravah za kongres ženske organizacije. Vabljene vse delegatke in voditeljice ženskih krožkov.

ZDŽ ima nadalje v načrtu vrsto konferenc za slovenske žene, ki bodo v vaseh in mestnih okrajih v proslavo 10. obletnice osvoboditve. Konference imajo namen prikazati velik doprinos, ki so ga dale slovensko žene v narodno osvobodilni borbi in borbi proti nacifašizmu.

NA SEJI POKRAJINSKEGA SVETA V GORICI

Tov. Poletto se je zavzel za ureditev slovenskih šol

Diskusija o vprašanju otrok slovenskih optantov

V soboto je bila na seji pokrajinskega sveta v Gorici daljša diskusija o vprašanju otrok slovenskih optantov, ki jim je na podlagi okrožnice ministrstva za javno izobrazbo zabranjeno obiskovati slovensko šolo. Diskusijo je sprožila resolucija, ki jo je predložil svet. Bratuž (SCZ). V resoluciji je bil stavljen predlog naj bi pokrajinski svet pozval šolske oblasti, da sprejmejo otroke slovenskih optantov v slovenske šole.

Svetovalec Bratuž je juridično utemeljil pravico teh otrok do obiskovanja slovenske šole. Dejansko jim pravico do pouka v materinem jeziku priznava bodisi mirovna pogodba, kakor tudi načela republiške ustave. V tem smislu so se izrekla nadalje tudi razna sodišča v Italijanski republiki s svojimi razsodbami.

Predsednik sveta odv. Culot pa je, kljub nespornim ugotovitvam svetovalca Bratuža še nadalje vztrajal na stališču, ki ga je zavzelo ministrstvo za javno izobrazbo.

Oglasil se je nato svetovalec tovariš Poletto, sekretar Pokrajinske federacije KPI, ki je predpostavil, da je treba predvsem postaviti vprašanje pravilne politike s strani vlade glede slovenskih šol na Goriškem. Iz ozkega gledišča, ki ga predstavlja vprašanje otrok slovenskih optantov, je treba preiti na širše, to je na zelo važno vprašanje slovenskih šol. Italijanska javnost mora biti obveščena kakšno je danes stanje slovenskih šol. To vprašanje ne zanima samo Slovence, marveč tudi Italijane upoštevajoč, da živi italijanska narodna manjšina tudi v Jugoslaviji in coni B. Danes je večja razlika med državnimi in privatnimi šolami, kot pa med italijanskimi državnimi šolami in tistimi, kjer je učni jezik slovenski. Slednje imajo svoj program, ki ga določi pristojno ministrstvo in razen tega imajo kot obvezen predmet tudi italijanščino.

Tov. Poletto je nato obrazložil zakonski osnutek Lozza - Beltrame za juridično priznanje slovenskih šol v Italijanski republiki, ki je prvi cilj široke borbe za zaščito narodnih pravic manjšin. Predložil je nato resolucijo s katero naj bi pokrajinski svet priporočal parlamentu da čimprej odobri zakonski osnutek, ki sta ga vložila poslanca Lozza in Beltrame, s katerim se juridično priznava obstoječe slovenske šole na Goriškem.

Predsednik odv. Culot pa sploh ni hotel vzeti v poštev resolucije tov. Poletta. Predlog svetovalca Bratuža za sprejem otrok slovenskih optantov v slovenske šole, je bil zavrnjen z 8 glasovi demokristjanov proti 5. Za predlog so glasovali vsi komunistični in socialistični svetovalci Posoške demokratične enotnosti tov. Poletto, Toros in Soranzio ter svetovalca Bratuž in Nanut.

Roditeljski sestanek v Gorici

V nedeljo, 3. aprila ob 10.30 bo v prostorih nižje srednje šole v Gorici, ul. Randaccio roditeljski sestanek za gimnazijo-lice), učiteljišče in nižjo srednjo šolo. Vabljeni so vsi starši, ki imajo svoje otroke na teh šolah.

TEDENSKE NOVICE

Prejšnji teden je policija aretirala 50 letnega Herberta Blaschevitza, stanujočega na Greti. Prijavljen je bil sodišču pod obtožbo tihotapstva z mamili in tatvine zlatnine. Pri preiskavi je policija našla na njegovem dome 5 gramov kokaina in več kosov zlatnine.

*** Prejšnji petek je hotela izvršiti samomor 34-letna Fausta Comar iz ul. Bovedo. V ta namen je zaužila nekaj uspavalnih praškov. Prepeljali so jo takoj v bolnico, kjer so je sprejeli na opazovalnem oddelku s prognozo okrevanja v teden dni. Do tragičnega koraka so jo baje privedle družinske razmere.

*** Prejšnji petek se je ponesrečil na delu 60-letni Angel Caharija iz Nabrežine-postaja. Padel je z nekega zaboja in si zlomil par reber. Na II. kirurškem oddelku bolnice so zdravniki izdali prognozo okrevanja v 20 dneh.

*** V ponedeljek zvečer se je pripetila v ul. Fabio Severo težka prometna nesreča ki je zahtevala človeško žrtev. Po omenjeni ulici se je okrog 22. ure peljal z motorjem s prikolico 44-letni Antonio Pensaltine iz ul. Montecchi 9. V bližini trgovine Cremascoli je nenadoma zavozil v zadnji del tovornika, ki je stal na desni strani ceste. Pri trčenju si je nesrečni motorist prebil lobanjo. Izdihnil je med prevozom v bolnico. Ranjena sta bila tudi njegov brat Manlio in hči slednjega, ki sta sedela na motorju. Brat bo okreval v 10 dneh, hčerko pa, ki se je samo opraskala po kolenu, so poslali iz bolnice domov.

*** Na delu se je v ponedeljek ponesrečil 29-letni Vitale Zupin iz Starih Milj. Na palubi nekega parnika ga je stisnil žerjav in mu zlomil levo nogo. Prepeljali so ga v bolnico z avtom RK. Po mnenju zdravnikov bo okreval v kakih 30 dneh.

*** V noči med nedeljo in ponedeljkom so neznani elementi vdrli v prostore osnovne šole v Skednju. V prostorih ravnateljstva italijanske šole so razbili nekaj kosov pohištva, v slovenskem otroškem vrtcu pa spodnji del vhodnih vrat. Iz ravnateljeve miznice so razmetali vse papirje, ki so jih verjetno nato skrbno pregledovali. Mnenje je, da so hoteli ukrasti tiskovine šolskih spričeval, kot se je pripetilo svojčas v neki drugi šoli v mestu. Spričevala bi jim služila, če bi se izselili v inozemstvo. O vandalskem vdoru ni bilo izdano nobeno uradno poročilo.

*** Zaradi tatvine in roparskega napada so se morali zagovarjati te dni pred tržaško poroto Giuseppe Scopazzi, Guido Castioni in Stello Ferfoglia. V teku razprave je Scopazzi vztrajal, da je nedolžen. Povedal je tudi, da so ga na policiji štirikrat pretepli. Sodniki pa niso vzeli v poštev njegovih izjav o pretepanju. Scopazzi je bil končno oproščen zaradi pomanjkanja dokazov, medtem ko sta bila druga dva obsojena vsak na 3 leta zapora in globo.

*** Z okna v III. nadstropju je v torek zvečer padla 47-letna Maria Spetti por. Visintini iz ul. Ginnastica 46. Izdihnila je nekaj ur pozneje v bolnici. Ni znano ali gre za nesrečo, ali pa samomor.

*

V dneh od 24. do 30. marca se je v tržaški občini rodilo 55 otrok in 1 mrtvorojen, umrlo je 71 oseb, porok je bilo 30.

Za teden dni

Sobota, 2. - Frančišek Sal.
Nedelja, 3. - Rihard
Ponedeljek, 4. - Izidor
Torek, 5. - Irena
Sreda, 6. - Sikst
Četrtek, 7 - Herman (ščip)
Petek, 8. - Albert

ZGODOVINSKI DNEVI

3. 1911 so nacisti ustrelili na openskem strelišču 71 talcev kot represalijo na miniranje kinodvorane, ki so ga izvršili partizani. Enemu talcu se je posrečilo zbežati.
3. 1945 je Sovjetska armada stopila v Prekmurju na slovenska tla.
6. 1941 sta fašistična Italija in nacistična Nemčija zahrbtno napadli Jugoslavijo.

RADIO ODDAJE

TRST A

SOBOTA: 15.30 Pogovor z ženo - 18.40 Koncert basista Jovana Antića - 19. Radijska univerza - 21. Malo za šalo - malo za res.

NEDELJA: 9. Kmetijska oddaja - 10. Prenos maše iz tržaške stolnice - 12. Oddaja za najmlajše - 13. Glasba po željah - 15.30 Koncert pianista Gabrijela Devetaka - 17. Koncert pevskega zbora «Valentin Vodnik» - 20.05 Poje moški zbor Slov. filharmonije - 20.30 Puccini: «Madame Butterfly», opera v 2 dejanjih.

PONEDELJEK: 13. Vokalni duet - 14. Lahke melodije igra pianist Franco Russo - 18. Beethoven: Koncert za klavir in orkester št. 1 - 19. Mamica pripoveduje - 21.15 Književnost in umetnost - 22.10 Uroš Krek: Sinfonionetta.

TOREK: 13. Glasba po željah - 18. Mozart: Koncert za klavir in ork. - 18.40 Koncert baritonista Marjana Kosa - 20.30 Radijski oder — Avgust Strindberg: Velika noč - igra v 3 dejanjih.

SREDA: 13.30 Lahke melodije igra duo Harris-Primani - 18 Rahmaninov: Koncert za klavir in ork. št. 1 - 18.30 Z začarane police - 19. Zdravniški vedež - 22.10 Puccini: Suor Angelica, opera v 1 dejanju.

ČETRTEK: 17.30 Verdi: Requiem - 20.30 Radijski oder - Georges Bernanos: Razgovori karmeličank, drama s prologom in 5 dej.

PETEK: 13. Glasba po željah - 17.30 Tri Copelandove skladbe - 18. Brahms: Kvartet v g-molu - 19. Šola in vzgoja - 20.30 Trž. kulturni razgledi - 20.45 Tenor Dušan Pertot poje arije iz Bachovih kantat - 21.15 Književnost in umetnost

Gledališče

Slovensko narodno gledališče za Tržaško ozemlje

V soboto 2. t. m. ob 20.30 v dvorani Prosvetnega doma na Opčinah - William Shakespeare: «UKROČENA TRMOGLAVKA».

V nedeljo 3. t. m. ob 16. v dvorani Prosvetnega doma na Opčinah - William Shakespeare: «UKROČENA TRMOGLAVKA».

V torek 5. t. m. ob 20.30 v Kino dvorani v Skednju - William Shakespeare: «UKROČENA TRMOGLAVKA».

Kino

OPČINE

Sobota, 2. apr.: «Quo vadis» Barvni film MGM.
Nedelja 3. apr.: se ponovi.
Ponedeljek, 4. apr.: se ponovi
Torek, 5. apr.: «Železni mož» (L'uomo di ferro). Film Universal.
Sreda, 6. apr.: se ponovi.
Četrtek, 7. apr.: «Osvojitev Mount Everesta» (La conquista di Mount Everest). Film Dear.
Petek, 8. apr.: se ponovi.
V tednu se začnejo predstave ob 18, zadnja ob 22. Ob nedeljah in praznikih ob 15, zadnja ob 22.

PROSEK

Sobota, 2. apr. ob 19.30: «Jeklena vrv» (La corda d'acciaio).
Nedelja, 3. apr. ob 17: se ponovi.
Sreda, 6. apr. ob 19.30: «Moj človek» (il mio uomo). Film MGM.

NABREŽINA

Sobota, 2. apr. ob 20: «Aida» Film Inalta.
Nedelja, 3. apr. ob 16. in 20: se ponovi.
Sreda, 6. apr ob 20: «Ženska v begu» (La donna in fuga). Film Universal.

Premiera SNG v Avditoriju

Prejšnjo nedeljo je Slovensko narodno gledališče priredilo v Avditoriju premiero Shakespearjeve igre v petih dejanjih in slikah «Ukročena trmoglavka». To je bila ena izmed najbolj letošnjih predstav, resnejša in zahtevnejša od prejšnjih.

Režija inž. arh. Molke in Sl... Hafnerjeve je nedvomno dosegla dokaj visoko kvalitetno raven, posebno, če upoštevamo prostorsko stisko, ki morda ni bila najbolša. V igri ni bilo opaziti prazne razen manjšega pomena, ter je bila dosežena precejšnja živahnost. Pogrešali smo le one... tranje ognjevitosti, ki je značilna za Shakespearjeve in sploh klasične komedije.

Glavno vlogo trmoglavke Katarine je podala Zlata Rodoševa, ki je dokaj dobro igrala, prav je bilo opaziti včasih prisiljenost. Plemiča Petruccia iz Verone, njenega moža in krotilca, je igral Miha Baloh, ki je prikazal s svojim podajanjem, preveč je bil radodaren z gestami rok. Tudi interpretacija Starčeve v vlogi Katarinine sestre, ljubke Bianke, je bila prepričljiva. Ugajala je tudi interpretacija Silvija Kobala v vlogi Lucentija. Silno pa je motilo neločnost, menda ljubljanska naglasa, ki ga je uporabil Tone Danilo v vlogi šolmaštra. Sicer pa tudi ni preveč navdušil. Josip Fišer pa je mestoma prekašal v vlogi Lucentijevega služabnika. Prav dobri sta bili interpretaciji Rada Nakrsta in Mirka Sancina. Tudi Stane Raušen je dokaj ustrezal, kakor tudi Guštin Julij, Starešinič, Jožef Lukež, A. Požar in drugi.

J. G.

LJUDSKA PROSVETA

«V nižavi» v Nabrežini.

Jutri v nedeljo 3. t. m. ob 17. uri bo v kinodvorani v Nabrežini uprizoritev ljubenzenske igre v treh dejanjih «V nižavi». Gostovala bo kriška dramska skupina, ki je s to igro že drugod dosegla najlepši uspeh. Vabimo domačine in okoličane k obilni udeležbi.

Nova igra jutri v Boljuncu.

Dramska skupina prosv. dr. «Slavec» iz Ricmanj bo jutri v nedeljo 3. t. m. ob 19. uri gostovala v Boljuncu ter uprizorila Leskovškovo dramo v treh dejanjih «Dva bregova». Ta igra bi imela biti podana že prejšnjo nedeljo na domačem odru v Ricmanjih a je bila policijsko prepovedana, zato bo to prva uprizoritev v Boljuncu. Sodelovala bosta tudi ricmanjski pevski zbor in godba. Prepričani smo, da bodo Boljunčani in okoličani znali ceniti kulturno prizadevanje Ricmanjcev ter prišli v obilnem številu.

Zdravstveno predavanje v Mačkovljah.

Prihodnji torek 5. t. m. ob 19.30 bo predaval v Srenjski hiši v Mačkovljah visokošolec-medicinec Igor Dekleva o raku ter kako se ubraniti te zavratne bolezni. Predavanje bo spremljano s predvajanjem poučnih filmov o tej bolezni in drugem. Vstop prost, pridite!

Zdravstveno predavanje tudi v Trebčah.

Prav tako bo tudi v Trebčah v Prosvetnem domu zdravstveno predavanje o raku s predvajanjem filmov in sicer v sredo 6. t. m. ob 20. uri. Predaval bo visokošolec-medicinec Igor Dekleva. Vstop prost, vabljeni vsi!

«Nikita ruski junak» v Avditoriju.

Opozarjamo že danes tržaško občinstvo, da bo prihodnja uprizoritev Kovalevske pravljične igre v petih slikah «Nikita, ruski junak», ki je že pri prvi uprizoritvi prejšnjo nedeljo na Opčinah dosegla tako lep uspeh, v Avditoriju v Trstu na velikonočni ponedeljek 11. t. m. z začetkom ob 17. uri. Vstopnice bodo na razpolago, kot običajno na sedežih vseh naših prosvetnih društev, v obeh trgovinah Kmetijske zadruge — ul. Ugo Foscolo 1 in Mercadante 4, pri vratarju Doma pristaniških delavcev in pri SHLP v II. nadstropju, tel. 28-402.

Okrajna konferenca prosvetnih delavcev v Nabrežini.

Danes, v soboto, 2. aprila ob 19.30 bo v Nabrežini okrajna konferenca prosvetnih delavcev. Na njej bodo razpravljali o vprašanjih v zvezi z obstoječim položajem Slovencev na Tržaškem, o enotnih nastopih v obrambo narodnih pravic in poživitvi prosvetnega delovanja.

Občni zbor v Ricmanjih

Prihodnjo sredo, 6. aprila bo imelo prosvetno društvo «Slavec» v Ricmanjih svoj redni občni zbor. Začetek ob 19.30 uri. Zaradi važnosti dnevnega reda vabimo članstvo, naj se polnoštevilno udeleži.

Uspel kulturni večer v Zgornji Kolonji.

*Preteklo soboto je imelo P.D. «Pečar» v svojem Prosvetnem domu zanimiv kulturni večer ob gostovanju podlonjerske mladine in najmlajših. Po pozdravu tajnika Lucijana Roncija in uvodnem nagovoru Jelke Grbčeve o pomenu kulture in poživitve prosvetnega delovanja v obrambo narodnih pravic Slovencev na tem ozemlju, je sledil kulturni spored. Lepo sta recitirali Marija Gracija Jakomin Prešernovo «Povodni mož» in mala Marjuča «Oj planine». Otroška dramska skupina je nastopila nato z enodejanko «Luknja v naminem prtu». Vsi so se lepo izkazali, le priporočati je nekaterim deklicam, zlasti oni ki je igrala vlogo sestrice in tudi kuharici, naj bi bolje izgovarjale ter počasneje govorile, ker se jih včasih ni razumelo. Izvrstno so igrali podl